

TMMOB
KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI

TMMOB
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Dünya Gıda Günü

GIDA EGEMENLİĞİ

21. Yüzyılın Ayıbı

AÇLIK

SEMPOZYUM

16 EKİM 2008/ANKARA

Milli Kütüphane Konferans Salonu

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Karanfil Sk. 28/12 Kızılay / ANKARA
Tel: (0312) 444 1 966 Faks: (0312) 418 51 98
www.zmo.org.tr zmo@zmo.org.tr

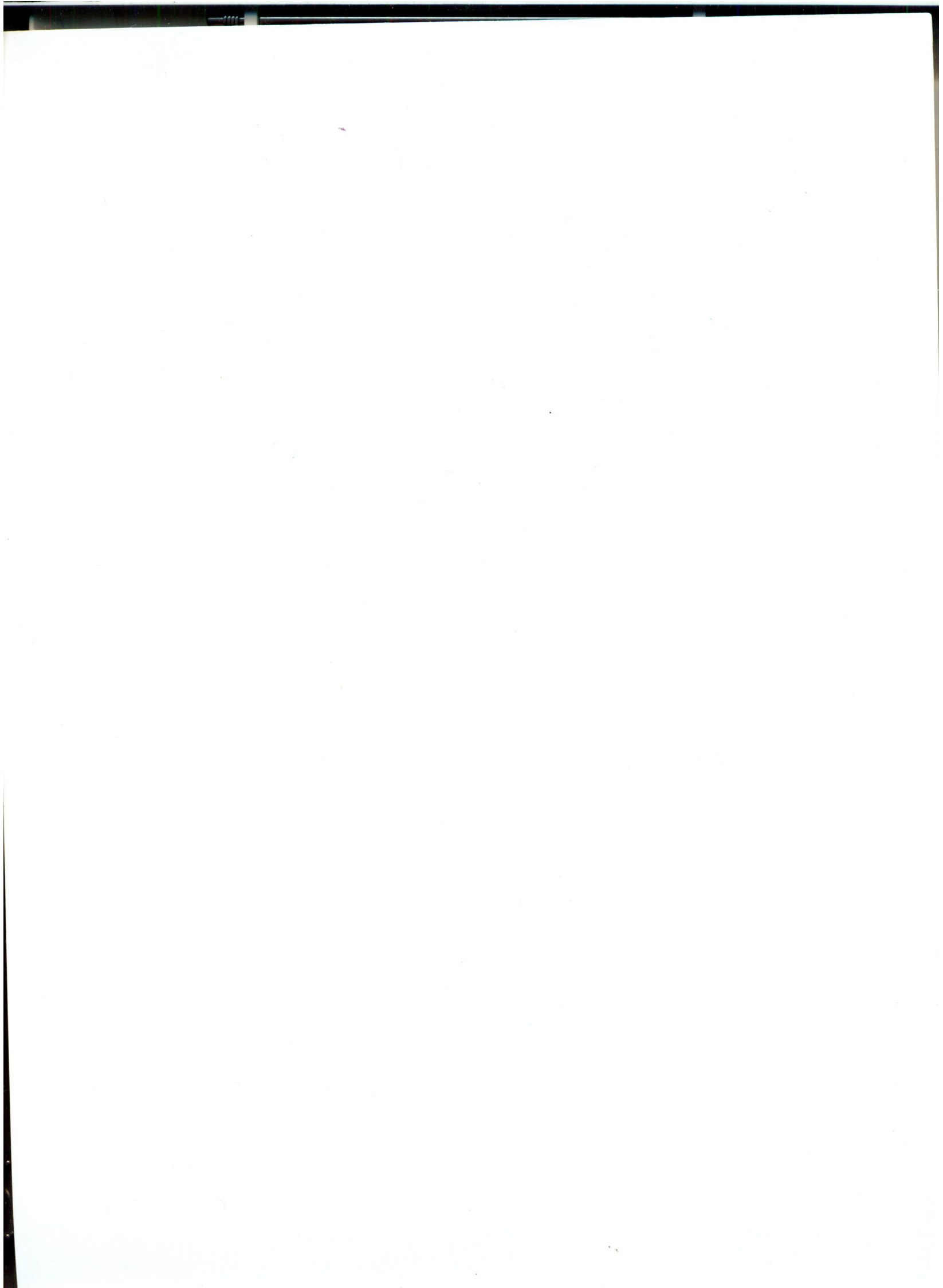
TMMOB KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI
Selanik Cad. Çamlı Apt. 17/14 Kızılay /Ankara
Tel: (0312) 417 65 20 Faks: (0312) 417 35 63
<http://www.kmo.org.tr> kmo@kmo.org.tr

ISBN-978-9944-89-786-0

Dünya Gıda Günü 2009

**Gıda Egemenliği:
21. Yüzyılın Ayıbı Açlık
SEMPOZYUMU**

**16 Ekim 2008
ANKARA**

ISBN-978-9944-89-786-0

HAZIRLAYAN

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Karanfil Sk. 28/12 Kızılay / ANKARA
TEL: (0312) 444 1 966 FAKS: (0312) 418 51 98
www.zmo.org.tr zmo@zmo.org.tr

BASIM

Özdoğan MATbaa Yayın Hed. Eşya San. Tic. Ltd. Şti.
MATbaacılar Sitesi 558. Sokak No:29 İvedik OSB
Yenimahalle ANKARA
TEL: (0312) 395 85 00

1000 Adet Basılmıştır. Eylül 2009

İÇİNDEKİLER

AÇILIŞ KONUŞMALARI	5
<i>Mehmet BESLEME/KMO Başkanı</i>	7
<i>Dr. Gökhan GÜNEYDİN/ZMO Başkanı</i>	11
<i>Mehmet SOĞANCI/TMMOB Başkanı</i>	21
<i>Prof. Dr. Cemal TALUĞ/A.Ü. Rektörü</i>	25
<i>Cevdet SELVİ/CHP Gen. Başk. Yard.</i>	27
<i>Zeki SEZER/DSP Genel Başkanı</i>	31
KAMUOYUNA ÇAĞRI	35
<i>Türkiye Tarımını Çökertmenin Bir Aracı Olarak Tigem'in Özelleştirilmesi</i>	
<i>Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI/E.Ü.Z.F Zootečni Böl. Öğr.Ü.</i>	
I. OTURUM:GIDA EGEMENLİĞİ	43
<i>GIDA EGEMENLİĞİNİN SOSYO POLİTİK VE EKONOMİK GÖRÜNÜMLERİ</i>	45
<i>Prof. Dr. Korkut BORATAV/(Emekli Öğretim Üyesi)</i>	
<i>KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE GIDA SORUNU</i>	
<i>ÇEVRE ÜLKELER VE KÖYLÜLÜK</i>	49
<i>Ergin YILDIZOĞLU/Cumhuriyet Gazetesi Londra Tem.</i>	
<i>GIDA EGEMENLİĞİNİN BESLENME VE SAĞLIK BOYUTU</i>	55
<i>Prof. Dr. Kenan DEMİRKOL/İ.Ü.Çapa Tıp Fak.Öğr. Ü.</i>	
<i>GIDA EGEMENLİĞİNİN YÖNETSEL BOYUTU</i>	61
<i>Prof. Dr. Birgül AYMAN GÜLER/A.Ü. SBF Öğr. Ü.</i>	
<i>TARTIŞMA BÖLÜMÜ</i>	65
II. OTURUM: TÜRKİYE AÇLIKTAN NASIL KORUNUR ?	69
(Tarafların Gıda Egemenliğine Bakışı)	
<i>ÜRETİCİLER VE GIDA EGEMENLİĞİ</i>	71
<i>Hatice ÜNAL/Türkiye Ziraat Odaları Birliği</i>	
<i>GIDA SANAYİCİLERİ VE GIDA EGEMENLİĞİ</i>	81
<i>Ömer Faruk BERKSAN/KAR Şirk. Topl. Başk.</i>	
<i>TÜKETİCİLER VE GIDA EGEMENLİĞİ</i>	87
<i>Turhan ÇAKAR/Tüketici Hakları Derneği Genel Başkanı</i>	
<i>DÜNYA GIDA KRİZİ VE TÜRKİYE'YE YANSIMALARI:</i>	
<i>TÜRKİYE AÇLIKTAN NASIL KURTULUR?</i>	93
<i>Doç. Dr. Erdoğan GÜNEŞ/A.Ü.Z.F. Tarım Eko.Böl.</i>	
<i>KAMUNUN GIDA EGEMENLİĞİNE BAKIŞI</i>	103
<i>İzzet ÖLMEZ /TKB Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü</i>	
<i>MESLEK ÖRGÜTLERİNİN GIDA EGEMENLİĞİNE BAKIŞI</i>	113
<i>Dr. Gökhan GÜNEYDİN/ZMO Başkanı</i>	
<i>TARTIŞMA BÖLÜMÜ</i>	119

Dünya Gıda Günü 2009

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Mehmet BESLEME
Kimya Mühendisleri Odası Başkanı

Siyasi partilerimizden DSP Genel Başkanı, sayın CHP Başkan Yardımcısı, sayın Rektörüm, sevgili Birlik Başkanım, ODA'mızın değerli yöneticileri, sevgili meslektaşlarım, genç arkadaşlarım; uzun süredir Ziraat Mühendisleri Odası ve ODA'mızca Dünya Gıda Günü kapsamında ortaklaşa düzenlediğimiz bu etkinliğin dördüncüsüne hoş geldiniz der, Kimya Mühendisleri Odası adına hepinize saygılarımı sunarım.

Bildiğiniz gibi bu yılki Sempozyum konumuz, ülkemiz ve dünya için olmazsa olmaz önem arz eden gıda egemenliği ve bu anlamda 21. yüzyılın ayıbı diye tanımladığımız açlık konusu olacak.

Sevgili arkadaşlar, değerli katılımcılar, öncelikle iki tane veriyi sizlerle paylaşarak konuşmama başlamak istiyorum. Dünya Bankası'nın kendi söylemlerine göre, son 3 yılda dünyadaki gıda fiyatlarında yüzde 83 bir artış var. Yine Birleşmiş Milletler verilerine baktığımızda bugün dünyada 800 milyonun üzerindeki insan yatağa aç girmektedir.

Dünyada yaşanan açlık ve yetersiz beslenmenin nedeninin kesinlikle üretim yetmezliği olmadığını düşünüyoruz. Bu üretimin ve tüketimin adil paylaşılmadığı şeklinde tanımlanıyor bizim tarafımızdan. Öyle ki ülkemiz insanının yüzde 20'si yoksulluk sınırında, yetersiz beslenmeyle karşı karşıya, yine ülkemiz insanının yüzde 8.5'i de verilere göre açlık sınırı altında yaşamaktadır.

Bunun nedenleri ve gıda egemenliği üzerinden çok fazla uzatmadan birkaç şey de söylemek istiyorum. En belirleyici olan tarım ya da gıda üretiminin tekelleştirilmesi ya da şirketleştirilmesi diye algılıyorum. Birçok konuda olduğu gibi, hemen hemen her alanda olduğu gibi ne yazık ki dünyamıza sayısı 5 ya da 10'u geçmeyen çokuluslu şirketler hakim. Bu şirketler dünyanın doğrudan egemeni ve gıda, yani temel besin ihtiyacı olan gıdamızı da rant alanlarına dönüştüyorlar. Birkaç tane kısa örnek vereceğim, başkanlarım beni tamamlayacak biliyorum zaten.

Bu şirketlerden 6 tanesi dünya tahıl ticaretinin yüzde 85'ini elinde tutuyor. Yine 8 tane şirket dünya kahve satışlarının yüzde 60'ını kontrol ediyor. Sayısı 6'yı geçmeyen uluslar arası şirket dünyadaki mısır, pirinç, buğday, soya veya buna benzer gıdayı hakimiyet alanları altında tutuyorlar ve tamamını ele geçirmek için de büyük savaşlar veriyorlar.

Ya bu şirketler ya da onların yerli taşeronları aracılığıyla, yüzlerce belki de sayıları binleri bulan marka altında kendilerini ulusumuzdan da gizlemeye çalışıyorlar. Dünyanın gıda kontrolünü ellerinde tuttuklarını da maskeleye çalışıyorlar.

Hatta bununla kalmayıp, kendi tekellerini pekiştirmek için gerek gelişmiş ülkeler aracılığıyla, gerek Dünya Bankası, IMF, Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşlar aracılığıyla da en acımasız uygulamaları hayata geçirmek noktasında ülkemize dayatmada bulunuyorlar. 1980'den sonra başlayan ama özellikle 58 ve 59. mevcut AKP hükümeti tohumculuktan, toprak ve tarım, tarım sigortaları ve lisanslı depoculuk gibi yasalarla, bunun somut örnekleriyle ülkemiz gıda güvencesini ne yazık ki tehdit etme noktasındaki politikalara imza atmaktan çekinmiyorlar. Ülkemizde tarım ve gıdanın piyasalaştırılması, doğal kaynaklarımızın sermayenin sınırsız ve kuralsız kullanımına açılması bu yasalarla da hız kazanıyor.

Sadece yasal düzenlemeler değil tabi uzun süredir ülkemizde yaşanan özelleştirmeler, gıda alanındaki mevcut kamu kuruluşlarının ya niteliksizleştirilmesi, işlevsizleştirilmesi veya tasfiyesi yine bu anlamda çalışma yapan kamu iktisadi teşekküllerimiz, yabancı sermaye veya onların yerli işbirlikçilerine peşkeş çekilebiliyor. Bu sadece köylülerimizi değil, aynı zamanda kentlilerimizi de yoksullaştırıyor ve doğal olarak açlığa her gün biraz daha fazla yakınlıştırıyor.

8

Bunlardan bir diğeri, gıda egemenliğini tehdit ettiğini düşündüğümüz şey GDO diye tanımlanan genetiği değiştirilmiş organizmalar. 10 yıla yakın süredir ülkemizde hiçbir sınırlama getirmeden gıda işletmelerinde ve halkın önüne besin maddesi olarak genetiği değiştirilmiş organizmaların sokulmasında hiçbir sakınca görülmedi. Bizler, yani hepimiz tüketiciyiz, tüketiciler her gün biraz daha fazla hazır çorbadan, domatese, buğdaya, bebek mamlarından şekerli içeceklerle kadar genetiğiyle oynanmış bu ürünlerle baş başa bırakılmak durumunda kalıyor. Bir taraftan ülkemizin biyoçeşitliliğini tehdit eden bu organizmalar tohumlar üzerinden, diğer taraftan da tüketici sağlığını bence bu anlamda tehdiye maruz bırakmak noktasında hiçbir sakınca görülüyor.

Sempozyum konu başlığımız bu yılki gıda egemenliği. Aslında biraz bunu da konuşmak gerekiyor. Ziraat Mühendisleri Odası Başkanımız da burada, ziraat mühendisleri arkadaşlarımız gibi kimya mühendisleri olarak da biz kesinlikle biz gıdaya ulaşmanın temel bir hak olduğunu düşünüyoruz. Gıda maddelerinin borsalarda satılabilir bir meta olmadığını düşünüyoruz. İlk defa 1996 yılında geçen dönemki sempozyuma katılan arkadaşlarımız hatırlayacaktır, aramızda da bulunan via campasina tarafından dile getirilen gıda egemenliği kavramına kesinlikle sahip çıkıyoruz. Ve bunun ulusların ve halkların kendi tarım, hayvancılık, depolama ve gider gibi kaynakları belirleme ve yönetme hakkı olarak tanımlıyoruz. Halkımızın sağlıklı, kültürel açıdan uygun ve sürdürülebilir gıdaya ulaşma hakkını savunuyoruz. Yine doğru ve yeterli beslenmede gıdanın çeşitliliğinin çok önemli olduğunu söylüyor, bunun ancak yerli çiftçi, yerel tarım, yerli üretim ile mümkün olabileceğini düşünüyoruz.

Sevgili arkadaşlar, halkların gıda egemenliği hakkı kesinlikle ellerinden alınamaz ve devredilemez bir haktır. Bu eksende, insan yaşamında dolayısıyla besin kaynaklarından yani gıdadan daha önemli bir şey yoktur. Tehditlerden bir tanesi yine Ziraat Mühendisleri Odası ile Kimya Mühendisleri Odamızın yaptığı bir çalışmayı anımsatarak dillendirmeye çalışayım; biyoyakıt teknolojisi yani tarım enerjisi diye tanımladıkları şey. Bu da gıda egemenliği önünde emperyalizmin oyunlarından birisi olarak görülebiliyor.

Kısacası her meslek, ülkesi için, halkı için, insanı için vardır. Kimya mühendisleri, ziraat mühendisleri arkadaşları gibi kesinlikle gıdanın, hayvan sağlığının ve çevrenin olmazsa olmaz olduğunun bilinci içinde davranmaya devam edeceklerdir.

Yine gıda egemenliğini savunan ülkelerin kesinlikle gıda emperyalizmine, dünya gıda hegemonyasına karşı çıkmaktan başka şanslarının olmadığını da söylemek sanıyorum abartılı olmayacaktır.

Sonuç olarak benden sonrakilere de söz bırakmak adına söylüyorum, kesinlikle gıda egemenliği ulusumuzun ve ülkemizin ve halkların gıda egemenliğini sağlayabilmesi için özellikle IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi ülkemiz tarımı ve kırsal yaşamı üzerindeki genel düzenleyici işlem yapma yetkisini reddetmek durumundayız. Bununla birlikte Avrupa Birliği kapsamında ortak tarım veya gıda politikası diye dillendirilen Türkiye'nin tarım ve gıda sektörünün piyasalaştırılması anlamına gelen her türlü neoliberal yasalara karşı çıkılmalıdır. Köylü ve tüketiciden yana olan yasalar doğrudan bence yürürlüğe girmelidir.

Tarım ve gıda konulu yükseköğrenim, üretici ve biz mühendislerin, teknik elemanların bağımsız bir tarım, besin modeli altında dayanışma içinde çalışması için kesinlikle zemin yaratılmak zorundadır. Ülke ihtiyaçlarına göre yerli ekim, yerli üretim ve istihdama yönelik yeniden yapılandırmanın sağlanması gerekir. Planlamacı, öngörülü, kesinlikle yatırımcı köylü ve mühendis ve hatta tüketiciyi alan, hepsinin omuz omuza çalışabileceği bir organizasyona acilen ihtiyaç vardır. Üreticiden tüketicie doğru bir besin zincirinin kurulabilmesi, emek eksenli ve dayanışmayı artırıcı yeni bir yapı, ülkemiz insanı için, ülkemiz tarımı için, kırsal hayat için, tüketici için, kısacası yaşamımız için olmazsa olmaz önceliğimizdir.

Sevgili Arkadaşlar,

Neredeyse her yıl gelenekselleştirdiğimiz bu sempozyumumuzda Ziraat Mühendisleri Odası başta olmak üzere emeği geçen herkese saygılarımı sunuyorum. Açlıkla buluşmamak üzere özellikle bazıları bugün aramızda olan siyasi partilerimize çok iş düştüğünü belirterek, konuşmamı tamamlıyor, Sempozyumun ülkemizin geleceğine katkı sağlaması umudu ile hepinize KMO adına saygılarımı sunuyorum.

Dr. Gökhan GÜNAYDIN
Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı

Demokratik Sol Partinin çok değerli Genel Başkanı, Cumhuriyet Halk Partisi'nin çok değerli Genel Başkan Yardımcısı, Ankara Üniversitesi'nin sayın Rektörü, Birliğimizin sevgili Başkanı, Kimya Mühendisleri Odası'nın Başkanı, Gıda Mühendisleri Odası'nın Yönetim Kurulu üyeleri, çok değerli arkadaşlar, çok değerli dostlar, meslek insanları, değerli meslektaşlarım ve basınımızın seçkin temsilcileri, bugün hem ülkemiz için, hem de dünya için son derece önemli bir konuyu ele almak için toplanmış bulunuyoruz. 16 Ekim bir kutlama günü değildir, çünkü 1970'li yıllarda sevgili Akın ÖZDEMİR'in söylediği gibi, toprağı aç, insanı aç, hayvanı aç bir ülkede kutlama yapılmaz. Biz ne yapmak durumundayız? Biz bir kere mühendis olarak, meslek adamı olarak, "Okumuş adam halktan yanadır" lafını doğru çıkaracak şekilde önce bir sorun saptamalıyız, sonra bu sorunun kaynaklarını hem uluslararası ölçekte, hem ulusal ve yerel ölçekte ortaya koymalıyız ve eğer halktan yana bir çıkış yolu bulabiliyorsak, bunu kuvvetle önermeliyiz.

11

Halktan yana çıkış yolu ne demek? Öncelikle üreticiden ve üreticiyle beraber mutlaka tüketiciden yana, elbette doğadan, dostluktan, dayanışmadan yana bir çıkış yolu aramak zorundayız. Dostluktan ve dayanışmadan yana olan yolumuza biz 5 yıl evvel başlamıştık, bunun 4 yılını Kimya Mühendisleri Odası ile birlikte yürüdük, tabi yanımızda Gıda Mühendisleri Odası da vardı. Bugünkü sempozyumumuzu kimya ve ziraat mühendisleri odaları birlikte düzenliyor. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, Tüketici Hakları Derneği ve Gıda Dernekleri Federasyonu da bizlerle beraber yani meslek insanları burada, üniversite burada ve sektör burada. Gıda Mühendisleri Odası yanımızda değil, kararlarına saygı duyuyoruz, bu sene ayrı yapmaya karar verdiler ama kararlarının doğru bir karar olmadığını düşünüyorum. Bunu da bir aydın namusu içinde belirtmem gerekir.

İkinci eksik kim? İkinci eksik, herkesin kolaylıkla fark edebileceği gibi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. Arkadaşlar hiç şüphemiz olmasın ki, her zamanki gibi bu yıl da gerekli çağrılar, gerekli yöntemlere uyarak sonuna kadar yaptık. Tam 2.5 ay evvel sayın Bakana bu toplantı davetimizi gönderdik. 5 yıldır olduğu gibi bu yıl da Tarım ve Köyişleri Bakanı bizim toplantımıza katılmıyor. Ve ben her sene hep aynı şeyi söylüyorum. Bir Tarım Bakanı sektörün tüm aktörlerinin yan yana gediği bir toplantıya neden katılmaz? En iyimser mazeret, yapacak çok daha önemli işleri olduğudur. Ama görüyoruz ki

yaptıkları ve “çok daha önemli olan şeyler” tarım sektörünü iyi bir noktaya getirmemiş. O halde en iyisini biz biliriz mantığının bir şey ifade etmediğini görüyoruz. Gelsinler buraya ki belki biz onlardan bir şey öğreniriz ve belki büyük ihtimalle onlar da meslek insanlarından bir şeyler öğrenirler. Ama tabi asıl çözümlemeyi şöyle yapmalıyız: Bu toplantılara katılmıyorlar, çünkü hem söyleyecek sözleri yok hem de söylenecek sözlere cevapları yok. En önemlisi bu. Ben bu değerlendirmeler içinde bir kez daha kendini bakanlık odalarına kapatan bir yönetim anlayışının bu memlekete hayır getirmediğini saptayarak sözlerime devam etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar Mehmet Başkan gerçekten son derece nitelikli bir şekilde açıkladı, Türkiye’de çok ciddi bir gıda güvenliği sorunu var. Şimdi Türkiye açısından meseleye bir bakalım.

Tablo 1. Türkiye nüfusunun yıllara göre değişimi

Sayım Yılları	Kırsal nüfus		Kentsel nüfus		Toplam nüfus
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı
1927	10 342 391	75.8	3 305 879	24.2	13 648 270
1940	13 474 701	75.6	4 346 249	24.4	17 820 950
1950	15 702 851	75.0	5 244 337	25.0	20 947 188
1960	18 895 089	68.1	8 859 731	31.9	27 754 820
1970	21 914 075	61.6	13 691 101	38.4	35 605 176
1980	25 091 950	56.1	19 645 007	43.9	44 736 957
1985	23 798 701	47.0	26 865 757	53.0	50 664 458
1990	23 146 684	41.0	33 326 351	59.0	56 473 035
1997	22 179 676	35.3	40 630 430	64.7	62 810 111
2007	20 838 397	29.5	49 747 859	70.5	70 586 256

Kaynak :TÜİK, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, 1990, 2000, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları

Tablo 1 üzerinde çok şey konuşabileceğimiz bir tablodur ama birkaç küçük konu belki daha öne çıkabilir. 1980 yılında arkadaşlar bu memleketin nüfusu 44 milyon dolayında. Aradan yaklaşık 28 yıl geçmiş ve bugün nüfusumuz 72 milyon dolayında. Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, ardımızda kalan dönemde, her yıl neredeyse 1 milyon kişi nüfusa eklenmiş. O halde Türkiye’de hem nitelik, hem de nicelik olarak insanı doyurmak çok yakıcı bir sorundur. Bırakın dışsatımcı kalmayı, kendine yeterliliğinizi koruyabilmek için bile en azından bu nüfus artış hızının üzerinde bir tarımsal üretim artış hızını yakalayabilmeniz lazım.

Mehmet Başkan altını çok güzel çizdi, dünyada bugün 850 milyon insan aç ve gene hepimiz biliyoruz ki bu açlık üretim eksikliğinden değil, efektif talep yaratılamamasından kaynaklanıyor. Yani parası olmayana gıda ürünü satmayan ve açlıktan ölmesini seyreden bir dünya düzeni ile karşı karşıyayız.

Peki bunun Türkiye’ye yansıması farklı mı? Hepimiz biliyoruz ki arkadaşlar bugün bu ülkede nüfusun üçte biri yani en az 20 milyon kişi mutlak yoksulluk sınırında yaşıyor. Başka bir deyişle eğer dışarıdan yardım almaz ise karını doyuramayacak durumda. Peki bu Türkiye’nin iktisat düzeninin olağan

seyri midir? Hayır. Çünkü Türkiye'nin üretimden kopartılması ve yurttaşın yediği gıdadan yoksun hale getirilmesi Türkiye'de yürütülmekte olan siyasal projenin aslında bir parçasıdır. Bu proje, insanları önce yoksullaştırıp, sonra her türlü istismara açık konuma getirmekte ve arkasından bağımlılaştırmaktır. O halde gıda güvencesi kavramını, gıda güvenliği kavramını ve bunların yerine aslında ikame edilmesi gereken gıda egemenliği kavramını yalnızca tarıma ve benzer meslek disiplinlerine özgü bir sorun olarak görmemek, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal politik tüm alanlarına ilişkin önemli ve ortak bir konu olarak görmek lazım.

Tablo 2: Seçilmiş bitkisel ürünlerin üretiminde değişim (bin ton)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Buğday	21 000	19 000	19 500	19 000	21 000	21 500	20 010	17.234	17.782
Arpa	8.000	7.500	8.300	8.100	9.000	9.500	9.551	7.307	5.923
Çeltik	350	360	360	372	490	600	696	648	753
Mısır	2 300	2 200	2 100	2 800	3 000	4 200	3 811	3.535	4.274
Mercimek	280	460	500	485	480	520	580	508	106
Nohut	548	535	650	600	620	600	552	505	518
Fasulye	230	225	250	250	250	210	196	154	155
Şeker Pancarı	18 821	12 633	16 523	12 623	13 517	15 181	14 452	12.415	15.488
Pamuk (kütü)			2.541	2.345	2.455	2.240	2.550	2.275	1.820
Tütün	200	145	153	112	133	135	98	75	100
Ayçiçeği	800	650	850	800	900	975	1.118	854	992
Patates	5 370	5 000	5 200	5 300	4 800	4 090	4.397	4.228	4.197
Soğan	2 200	2 150	2 050	1 750	2 040	2 070	1 765	1.859	2.007
Kavun-Karpuz	5 805	5 795	6 395	5 950	5 575	5 795	5 571	5.458	5.752
Domates	8 890	8 425	9 450	9 820	9 440	10 050	9 855	9.945	10.985

13

Kaynak : DİE ve TÜİK verileri, muhtelif yıllar

Türkiye acaba üretim noktasında ne yapıyor? Yılda 18.5 milyon ton buğday üretirsek, bu Türkiye nüfusuna yeter. Ancak Tablo 2'den görüyoruz ki son 2 yılda Türkiye 17.2 ve 17.8 milyon ton buğday üretimi ile en çok övündüğü-müz tahıl da bile dışa bağımlı bir noktaya oturmuştur. Bu yalnızca 2007 ve 2008'in kuraklıklarıyla açıklanabilecek bir nokta da değildir. Çünkü aşağı yukarı bir çeyrek yüzyıl boyunca Türkiye'deki tahıl üretiminin verimlilik ve maliyet sorunlarını çözmek için hiçbir kalıcı adım atılmamıştır.

Bir zamanlar dünya lideri olduğumuz bakliyatta, okyanus ötesinden Kanada Türkiye'ye ihracat yapıyor. Bugün Toprak Mahsulleri Ofisi, Kanada mercimeğini dağıtmakla görevli bir kuruluş haline getirilmiştir. Kırmızı mercimekte, nohutta, fasulyede lütfen yalnızca 2007 ve 2008'in üretim düşüşlerine bakmayın ve rakamları tümüyle takip edin. Görüyoruz ki Türkiye bırakın nüfus artış hızının üzerinde bir tarımsal üretim artış hızını yakalamayı, çoğu zaman ya sabit, ya negatif dengeye giden üretim hızlarında kalmıştır.

2000'li yılların başında 18 milyon ton ürettiğimiz şeker pancarını 15 milyon tonlara geriletmişiz. 200 bin tonluk tütün üretimimizin yarısı bugün yok ve artık tütün fabrikalarının yerine British American Tobacco'ya ait olan fabri-

kalar var. Bu fabrikaların çoğunun çok yakın bir gelecekte kapandığında tannık olacaksınız. Tıpkı artık Teksas Pacific Company'ye ait olan Tekel'in içki fabrikalarının birer birer kapandığı gibi... Bu Anadolu'nun can damarlarını kesmek anlamına geliyor!

Türkiye'de anlamlı üretim artışı olan tek ürünün mısır olduğunu kaydedelim ve mısırdaki Türkiye'nin 4.2 milyon tonluk rakamları ile aşağı yukarı kendine yeter bir noktaya geldiğini ya da 400-500 bin tonluk ithalat gereğinin, geçmişteki 2 milyon tonluk ithalat gereğine göre daha düşük bir rakam olduğunu görelim.

Patatese bakınız arkadaşlar, Türkiye 5.2 milyon ton patates üretiyorken, bugün 4.1 milyon ton patatesi ancak üretebiliyor.

Tablo 3 : Hayvan Varlığı ve Hayvansal Üretimde Değişim

	Büyükbaş Hayvan (bin baş)	Küçükbaş Hayvan Koyun (bin baş)	Kümes hayvanı (bin adet)	Süt (bin ton)	Et (bin ton)	Piliç eti (bin ton)
1980	15.894	48.630	58.584	5.472	204	
1985	12.466	42.500	61.046	9.670	412	
1990	11.377	40.553	96.676	9.617	507	163
1995	11.789	33.791	129.015	10.602	415	282
2000	10.761	28.492	258.168	9.794	491	643
2001	10.548	26.972	217.575	9.496	436	615
2002	9.804	25.174	245.776	8.409	421	696
2003	9.789	25.431	277.533	10.611	367	872
2004	10.069	25.201	296.876	10.679	447	877
2005	10.526	25.304	317.497	11.108	409	937
2006	10.871	25.616	349.402	11.952	439	918
2007	11.037	25.475	272.910	12.329	577	1.068

Kaynak: TÜİK

1980-2008 değerlendirmemize devam edelim. Türkiye'de nüfus hızla artmış ama Tablo 3'de de görüldüğü gibi, çeyrek yüzyıl içerisinde büyükbaş hayvan varlığımızın 5 milyonunu, küçükbaş hayvan varlığımızın da neredeyse 25 milyonunu kaybetmişiz. Türkiye böyle modernleşiyor, hayvan sayısı azalıyor ve Türkiye modernleşiyor (!)...

Kümes hayvanlarında bir artış var, çünkü kanatlı sektörü mülkiyet yapısı itibarıyla diğer üretim sektörlerinden tümüyle farklılaşmış durumda.

Türkiye'de insanların yeterli süt tüketebilmesi için çok daha fazla üretim gerekiyor, 12 milyon ton sütü ancak üretiyor bu ülke. Ama ürettiği sütte de ciddi somatik hücre ve bakteri sayısı fazlalığı var. Dolayısıyla bu alandaki kalite standartlarının çok uzağında bir üretim var. Tabi buradaki tartışmayı hemen "Geriye kalan sütü de çokuluslu şirketlerin havuzuna itelim, böylece kalite artsın" diye kurmak yerine, küçük üreticiye yönelik basit pastörizasyon teknikleri ve soğuk zincirle sağlıklı bir üretim sistemi oluşturmak için çalışmalıyız. Yeni çocuğu olmuş ve 1 litre süt alamayacak ailelerin evinin

kapısına her sabah taze ve ücretsiz 1 litre süt bırakmak ancak bizim önerdiğimiz bir süt sektörü yapısı ile yaşama geçebilir.

Tablo 4: Yıllara Göre Tarım Ürünleri Dış Ticareti
(Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasına göre, Bin Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge
1996	2.153	2.166	-13
1997	2.354	2.417	-63
1998	2.357	2.125	232
1999	2.058	1.649	409
2000	1.659	2.123	-464
2001	1.976	1.409	567
2002	1.754	1.703	51
2003	2.121	2.535	-414
2004	2.542	2.757	-215
2005	3.329	2.801	528
2006	3.481	2.902	579
2007	3.725	4.641	-916
2008*	2.173	4.631	-2.458

Kaynak:TÜİK *Ocak-Ağustos arası kapsamaktadır

Tablo-4'te dış ticaret rakamlarını görüyorsunuz. Sabahlara kadar tarım üzerine konuşabilirsiniz ancak kendine yeterlilik üzerine konuşuyorsanız, tablo bu. Türkiye aşağı yukarı son 10 yıldır tarım ürünleri dış ticaretinde, 500 milyon dolar pozitif ya da negatif bir denge içerisinde olmuş. Geçtiğimiz yıl 1 milyar dolara yakın açık vermişiz. Yani sattığımız tarım ürünü hammadde-sinden 1 milyar dolarlık daha fazla tarım ürünü hammaddesi satın almışız. Bu senenin Ocak-Ağustos rakamı 2.5 milyar doları gösteriyor. Kendimize yeter olduğunu sandığımız tarım sektörü yılda yaklaşık 2.5 milyar dolar ilave kaynak aktarımı olmazsa, kendi insanını doyuracak, gıda sektörü için hammadde temin edecek bir durumda değil. Bugün 9 milyon ton olarak ürettiğimiz yemin, 4.5 milyon tonunu dışarıdan alıyoruz. Böylesi bir tablo, kabul edilebilir bir tablo değildir.

Tablo 5: İthalat Bileşenleri

İthalat (Bin Dolar)	2007	2008	Artış(%)
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar	490	1.224	149,6
Hububat	712	1.608	125,8
Yağlı tohum ve meyveler	623	1.162	86,7
Gübreler	640	1.090	70,2
Tütün ve tütün mamulleri	211	274	29,7

İthalat bileşenlerine baktığımız zaman yağlara 1 milyar dolar, hububata 1.5 milyar dolar, gübreye 1 milyar dolar, tütün ve tütün mamullerine 250 milyon dolar ödediğimizi görüyoruz. Bunların hangisi bu topraklarda yetiş-meyecek ürünlerdir? Bunların hangisi doğru tarım politikaları uygulandığı zaman Türkiye ekonomisine katkı sağlayacak alt sektörler değildir?

Tablo 6: İhracat Bileşenleri

İhracat (Bin Dolar)	2007	2008	Artış(%)
Yenilen sebzeler	599	648	8.2
Yenilen meyveler	1 310	1 449	10.6
Hububat	49	12	-73.7
Yağlı tohum ve meyvalar	81	107	32.5
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar	246	439	78.1
Şeker ve şeker mamulleri	190	234	22.8
Tütün ve tütün mamulleri	314	360	14.5
Pamuk, pamuk ipliği, pamuklu mensucat	1 003	1 165	16.1

Biraz da ihracatın bileşimine bakalım: Türkiye'nin ihracatının neredeyse meyve sebzeden ibaret olduğunu ve tekstil endüstrisinin bu ihracatı desteklediğini görüyoruz. Burada tekstil konusunda konuşulacak çok şey var. Düşük, ucuz emek üzerinden yürüyen ve çevreyi kirleten bir sektördür tekstil ve bölgesel asgari ücret tartışmaları içerisinde daha az para vererek tekstil işçisi bulalım diye, Türkiye'de bugün bakanlık yapan insanlar sermayenin sesini sürekli dillendirmektedirler.

16

Girdiler üzerine sizi sıkmadan birkaç rakam vermek istiyorum. Aşağıdaki tablolardan da gördüğünüz gibi son 1 yıl içerisinde gübre fiyatlarına gelen zam yüzde 80 ile yüzde 180 arasında değişiyor. Üreticinin cebinden çıkan para bu kadar artıyor.

Tablo 7: Gübre Fiyatları

GÜBRE FİYATLARI (YTL/Kg)	Ağustos'07	Ağustos'08	% Artış
Amonyum Sülfat(%21N)	0,38	0,8	110,5
Amonyum Nitrat(%26N)	0,34	0,65	91,2
Amonyum Nitrat(%33N)	0,42	0,75	78,6
Üre	0,63	1,3	106,3
DAP	0,75	2,1	180,0
Kompoze 20-20-0	0,53	1,35	154,7

Mazot fiyatları yılbaşından bu yana yüzde 40 civarında artmış. Sayın Başbakan; "Türkiye petrol üreten bir ülke değil, mecburuz biz dışarıdaki fiyatlara göre fiyat belirlemeye" diyor. Bakın arkadaşlar, Türkiye'de 1.5 lira bile değil rafineri fiyatı mazotun, üzerine koyduğunuz ÖTV ve KDV ile siz bu mazotun fiyatını 3 YTL ve üzerine çıkartıyorsunuz. Başka bir deyişle mazota gelen her zam, aslında hükümetin üreticinin elinden dolaylı vergi olarak aldığı para miktarını artırıyor. Böyle bir yapı var orta yerde.

Tablo 8: Mazotta Fiyat Oluşumu

Rafineri fiyatı	1.414
Nakliye+ bayi payı	369
ÖTV	934,5
KDV (%18)	423
Pompa fiyatı	3.140

*TÜPRAŞ son 1 yıldır rafineri fiyatı açıklamamaktadır. Söz konusu veriler, Türkiye Akaryakıt Bayileri Petrol ve Gaz Şirketleri İşveren Sendikası'ndan alınmıştır.

Türkiye'de 11.5 milyar litre mazot tüketiliyor, bunun 3-3.5 milyar litresini üretici tarımda tüketiyor. Bu 3-3.5 milyar litre mazotun ÖTV ve KDV'sinden alınan dolaylı vergiyi hesapladığınızda 5 milyar YTL ediyor. Bu 5 milyar YTL aynı zamanda tarım sektörüne ayrılan toplam bütçe olan 5.3 milyar YTL ile aşağı yukarı aynıdır. Bu ne anlama geliyor? Tarım sektörüne aktardığınız bütçe büyüklüğünü yalnızca mazot üzerindeki dolaylı vergi ile geri alıyorsunuz. Yani Türkiye'de tarım bırakın desteklenmeyi, açıkça vergilendiriliyor.

Üreticinin böylesine daha çok para harcamak zorunda olduğu bir üretim sürecinde peki destekler ne oluyor. Tablo 9'da bize açıkça sömürüyü gösteriyor. Geçen yıldan bu yana bazı desteklerde 1 krş'luk artış oldu. Yanlış duymadınız, 1 krş'luk artış. Geçen sene 5.15 YTL olan fındık fiyatı, bu sene 4 YTL açıklandı. Geçen sene 9 Temmuz'da açıklanmıştı, bu sene 1 Eylül'de açıklandı. Ve bugün fındık Karadeniz'de 2 liranın altında tüccar tarafından kapatılıyor. Bu müthiş bir emek sömürsünün Anadolu'nun bütün kasabalarında ve köylerinde nasıl açıkça ve sistemli olarak sürdürüldüğünün fotoğrafıdır...

Tablo 9: Destekleme Primleri (Yeni kuruş/ Kg)

	2006	2007	2008
Kütlü pamuk	29	29	30
Sertifikalı pamuk	34.8	34.8	36
Soya, kanola, aspir	22	22	23
Sertifikalı soya	26.4	26.4	27.5
Yağlık ayçiçeği	20	20	21
Zeytinyağı	11	20	21
Dane mısır	6.7	2.0	4.0
Buğday	3.5	4.5	5.0
Arpa, yulaf, çavdar	2.5	3.5	4.0
Çeltik	6.0	9.0	10
Nohut, mercimek, kuru fasulye	-	-	10

Bu tablo elbette bir sonuç yaratacak. Bu tablo tarımın çözülmesi sonucunu yaratacak. 1998'de 9 milyon kişi tarım sektöründe istihdam edilirken, bugün bu rakam 5.6 milyon kişiye düşmüştür.

Tablo 10: Toplam ve Tarımsal İstihdam (1000 kişi)

Yıllar	Toplam İstihdam	Tarımsal İstihdam	Tarımın Payı, %
1998	21.779	9.039	41,5
1999	22.048	8.856	40,2
2000	21.580	7.769	36,0
2001	21.524	8.089	37,6
2002	21.354	7.458	34,9
2003	21.147	7.165	33,9
2004	21.791	7.400	34,0
2005	22.046	6.493	29,5
2006	20.954	5.713	27,3
2007	21.189	5.601	26,4

Kaynak: TÜİK

18

Köylerinden, çiftlerinden, çubuklarından ayrılan insanlar, örneğin kentlerde sağlıklı barınma koşulları altında fabrikalarda çalışıp, otellerde çalışıp karınlarını doyurabiliyorsa bu bir gelişmedir. Başka bir deyişle bugünkü tarımsal üretimi aslında elbette daha az nüfusla ve daha çok teknoloji katkısıyla sürdürebiliriz. Ama soru şu, bizim acaba sanayi ve hizmetler sektörümüz istihdam emebiliyor mu, yoksa buradan kopan yurttaşlarımız işsizler ordusuna mı katılıyorlar? Hepimizin yakıcı olarak fark ettiği gibi, bu arkadaşlarımız kentlerin varoşlarında kendilerine dağıtılacak kömür yardımlarıyla, gıda yardımlarıyla, bir siyaset projesinin aleti ediliyorlar. Dolayısıyla bu tabloyu yine kendiliğinden olan bir tablo olarak okumak son derece yanlıştır. Hele bugünkü küçük üreticiliği tamamen tasfiye edelim ve sermaye egemen bir tarım yapısı kuralım tartışmaları bu tablonun üzerine tam olarak oturmaktadır.

Eğer burada bir Tarım Bakanlığı yetkilisi olsaydı, tarım sektöründeki Gayri Safi Milli Hasıla'nın nasıl 50 milyar dolarlara çıkarılacağını anlatırdı bize. Bunu düzeltmekten bıktık ama söylemekten hiç bıkmadılar. Suni dolar fiyatları üzerinden hesapladığınız zaman böyle bir tablo gerçekten ortaya çıkıyor. Ama rakam şudur, Türkiye'nin bugün tarımda ürettiği Gayri Safi Milli Hasıla 2001 kriz yılında üretilenin arkasındadır. Sabit fiyatlarla hesapladığınız zaman rakam böyle kendisini gösteriyor.

Tablo 11: Sabit Fiyatlarla GSYH ve Tarım Gelişme Hızları

YIL	1. DÖNEM		2. DÖNEM		3. DÖNEM		4. DÖNEM		YILLIK	
	GSYH	TARIM	GSYH	TARIM	GSYH	TARIM	GSYH	TARIM	GSYH	TARIM
2006	5,9	-3,2	9,7	0,4	6,3	0,2	5,7	6,3	6,9	1,3
2007	8,1	-5,1	4,1	-1,2	3,3	-8,2	3,6	-10,9	4,6	-7,2
2008	6,7	2,6	1,9	-3,5					4,2*	-1,5*

Tablo 11'de dönemsel büyümeler yer alıyor. 2007 ve 2008'i bir tarafa bırakalım, diyelim ki sulama yatırımları yapılmadı, o eksiklikleri de görmeyelim ve diyelim ki salt kuraklıktan 2007 ve 2008 kötüye gitti. 2006 yılına lütfen bakınız: İlk çeyrekte yüzde 3.2 küçülmüş, ikinci ve üçüncü dönemde neredeyse sabit kalmış ve dördüncü dönemde aslında tarımda üretimin neredeyse hiç olmadığı bir dönemde sevgili TÜİK her zamanki yaptığını bir kez daha yapmış, yüzde 6.3'lük bir tarımsal büyüme rakamı açıklamış ve buna rağmen Türkiye'de tarımda toplam büyüme 2006 yılı için yüzde 1.3 boyutunda kalmış. Artık istatistiklerle de oynamak, gerçeği gizlemek için yetmiyor.

Bize bir özelleştirme süreci dayatıyorlar. Dediler ki TİGEM'leri özelleştireceğiz, artık TİGEM'lere ihtiyacımız yok. Bunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu ve bir ziraat mühendisi olan Vahit KIRIŞÇI söyledi. Niye TİGEM'leri özel sektöre açacakmışız? Çünkü kamu sektörü işe yaramıyormuş. Arkadaşlar Türkiye bugün ürettiği sebze tohumunun yüzde 90'ında dışa bağımlı. Serin iklim tahıllarındaki tohum ihtiyacımızın ancak yüzde 25'ini karşılayabiliyoruz. O halde biz TİGEM'leri yabancılara açarak ne yapmaya çalışıyoruz? Tıpkı Yalova ve Dalaman'da yaptıkları gibi yabancı sermaye ile daha çiftlikler devredilmeden anlaşmalar yapıyor ve TİGEM'lerin arazisi otele çevirilerek betonlaştırılmaya gayret ediliyor. Tohum ürettiğimiz yerde Arap otel yapacak ve bütün katma değerini de Dubai'ye götürecektir. Bu kime yarar sağlar? Türkiye'nin temiz toprakları üzerinde kendi tohumumuzu mu yetiştireceğiz, yoksa onlara mı bırakacağız, alsınlar Türkiye'nin TİGEM'lerini, üzerine kendi otellerini yapsınlar diye... Bunu salt ticari kaygılarla açıklayamayız. Bu Türkiye'nin aynı zamanda bir bağımsızlık sorunudur.

Benzer bir gelişmeyi Türkiye'nin şeker fabrikalarında görüyoruz. Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun kararı çıktı ve Türkiye Şeker Fabrikaları da özelleştirme sürecine girdi. Cumhuriyetin en zor zamanlarında yaptık biz bu şeker fabrikalarını. Bu şeker fabrikaları ülkede yetişen pancarı işlediler. Türkiye Rusya'dan, Amerika'dan şeker ithal ederken, önce kendine yeterli hale geldi, sonra bu şeker fabrikaları milyonlarca üreticiye iş olanağı sağladığı gibi, fabrikalarda çalışan 15-20 bin şeker pancarı işçisine de iş olanağı sağladı. Modern tarım tekniğini biz bu şeker fabrikaları ile öğrendik. Topraklarımız, ekim nöbeti, münavebe nedir, bu kuruluşlar sayesinde gördü. Bugün biz ne yapmaya çalışıyoruz? İşte Cargill ve Amerikan sermayesi, "şeker fabrikalarını kapatalım yerine yurtdışından getirdiğimiz genetiği değiştirilmiş mısırla nişasta bazlı şeker üretelim, karlarımızı da yükseltiverelim" diyorlar. Biz kendi topraklarımızın varlıklarını, emeğin varlığını, ulusun varlığını, halkın varlığını koruyacak mıyız, yoksa tıpkı tütünde yaptığımız gibi, bırakın Amerikalıların oluversin mi diyeceğiz? İşte nasıl tütün BAT aldıysa, bugün de şeker fabrikalarını alıp götürecekler. Ve aldıkları fabrikaların en azından üçte ikisini kar etmiyor gerekçesiyle kapatacaklar. Şeker fabrikalarının bütününü sağlıklı bir yatırım modeli ile pekala hem kar edebilir, hem de bu ülke için önemli katma değer yaratabilir.

Gıda güvencesi, gıda güvenliği, gıda egemenliği, bu tartışmalar Türkiye'nin önümüzdeki yıllarının en yakıcı tartışmaları. Ekonomik krizin tarıma et-

kilerinin kötü olacağını öngörmek zorundayız. Buna yönelik önlemleri almak zorundayız. Küçük köylüyü köyünden süren, iç ticaret hadlerini tarım aleyhine geliştirerek, gıda egemenliğimizi yabancıların insafına bırakan bir anlayış, bu memleketin hayrına olamaz.

Veterinerlik, Gıda Yem Yasası Tasarısı da gene bu memleketin hayrına olmayan ve sadece sorumlu yöneticiliği Avrupa Birliği'ne akredite olan kuruluşlara daraltan bir içerik taşıyor. Buna Ziraat Mühendisleri Odası, Kimya Mühendisleri Odası, Gıda Mühendisleri Odası karşı. Beraber toplantılar yaptık. Sektörün tümü bu tasarıya karşı. Peki buna rağmen niye biz bu yasayı ulusal program taslağında son çeyrekte geçecek yasa olarak gösteriyoruz. Çünkü Avrupa Birliği bunu istiyor. Avrupa Birliği'nin isteklerinin yanına biz bir de bu memleketin Tarım ve Köyişleri Bakanının mesleğinin yarattığı bir meslek şovenizmini de ekliyoruz. Bu mantık mutlaka değiştirilmeli ve demokratik katılımcılık çerçevesinde bu taslak yeniden ele alınmalıdır.

Son sözlerimizi de bizim için çok önemli bir konu ile bitirelim. Hiç kimse kalıntıları sofraya taşıyan bir zirai mücadele sisteminin sürdürülebilir olacağını savunamaz. Bu mantığı, bu yapıyı mutlaka değiştirmeliyiz. Ancak bir ülkede eğer 6.400 tane zirai mücadele bayi varsa, bayiler arasında sadece okuryazarlar varsa, ilkokul mezunları varsa, lise mezunları varsa, siz ziraat mühendislerini sınava sokarak bu sistemi bir olumlu açılıma götüremezsiniz. Yapılan iş ODA'mız tarafından sonuna kadar takip edilecektir.

20

Konuşmama son verirken daha çok üreten, üreterek bağımsızlaşan, yoksulu aç kalmamış ve daha adil bölüşen onurlu bir Türkiye'ye olan inancımız ve kararlılığımızla sizleri şahsım ve Odamız adına saygıyla selamlarım.

Mehmet SOĞANCI
Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı

DSP'nin sayın Genel Başkanı, CHP'nin Sayın Genel Başkan Yardımcısı, sayın Rektörüm, sevgili konuklarımız, örgütün çeşitli kademelerinde görev yapan ODA Başkanlarım, yöneticilerim, mesai arkadaşlarım, hepinizi Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu adına sevgiyle, saygıyla selamlıyorum, Dünya Gıda Günümüz kutlu olsun.

Değerli katılımcılar,

Hepimiz biliyoruz ki; mühendislik, bilim ve teknolojiyi insanla buluşturan bir meslek. Bizim örgütümüz TMMOB; odağında, öznesinde insanın olduğu bir mesleğin uygulayıcılarının örgütü. İnsan odaklı olmasından dolayı, bizim mesleğimiz onurlu bir meslek ama bir o kadar da sorumlulukları olan bir meslek.

Biz, bir yandan insana ve insanlığa karşı işlenmiş suçlara karşı çıkıyoruz, öte yandan da insana ve insanlığa olan sorumluluklarımızı biliyoruz ve sorumluluklarımızın gereklerini yerine getirmeye çalışıyoruz. Bir yandan da üyelerimizi haklarının elde edilmesine, taleplerinin gerçekleşmesine yönelik çabalarda bulunuyoruz.

Öte yandan, sorunlarımızın, toplumun ve halkın sorunlarından ayrı tutulamayacağını da biliyoruz. Sıkıntılı, sancılı, sorunlu bir ülkede yaşıyor olmanın tüm sonuçları mühendis kimliğimizle birlikte, yurttaş kimliklerimiz dolayısı ile gene bizi buluyor.

İşte kapitalist küreselleşmenin yaşamakta olduğumuz küresel krizi!

Neo-liberal değişim süreci dünyada ve Türkiye'de her geçen gün etkisini daha fazla hissettiriyor. Yoksulların daha fazla yoksullaştığı, siyasal yapıda pek çok değişimin gerçekleştiği süreç, kapitalist küreselleşmenin küresel kriziyle karanlık yüzünü bir kez daha gösterdi. Neo-liberalizmin kurallarının değişmez olduğu öngörüsü sarsılırken krizden kurtulmak için sistemin taleplerine cevap vermenin de doğru olmadığı ortaya çıktı. Piyasanın inisiyatifine bırakılmış bir ekonomi sürekli kriz üretmekte, faturası da emekçi halka kesilmektedir. Her şey şimdi çatırdamakta olan piyasa tanrısının direktifleri ve ona biat edenlerin yönlendirmesiyle gerçekleşmektedir.

Küresel mali kriz tüm müdahalelere rağmen önü alınamaz bir şekilde derinleşiyor. Kapitalist küreselleşme sürecinin sonunu işaret eden bu kriz-

le birlikte, kapitalizmin geleceği de tartışmalı hale geliyor. Neo-liberalizmi tartışılmaz ve geri döndürülemez kaçınılmaz bir süreç olarak gösterenler dahi, neo-liberalizme karşı alternatif arayışlarına girerken; bu dönem neo-liberalizmin mağdur ettiği emekçi sınıflar için de başka türlü bir tahayyülün tartışılması açısından imkânlar sunuyor.

Küresel krizin nedeni olarak kimileri gücünden fazla tüketenleri suçluyor ve krizin faturası daha şimdiden yoksullara çıkarılmaya çalışılıyor. Krizin sonrasında yoksulluğun ve işsizliğin artacağını tahmin etmek bir kehanet değil. Önümüzdeki dönem tüm dünyada krizin derinleşerek devam edeceği, bunun sonucu olarak da yoksulluğun, işsizliğin büyüyeceği bir dönem olacak. Böylesi bir dönem kapitalizmin iç çelişkilerini arttıracak gibi aynı zamanda sınıf mücadelesine de ivme kazandıracaktır.

Küresel ekonomiyle yakın bağları olan hiçbir ülke bu krizden zarar görmeden kendisini kurtaramayacak. Özellikle Türkiye gibi kendi kaynaklarını kullanamayan, emperyalizme bağımlı ülkeler bu krizden daha da fazla etkilenecektir. Ülkenin tüm kaynakları uluslararası sermayeye peşkeş çekilmiş ve bugün iflasın eşiğinde krizin göbeğinde duran uluslararası sermayeye teslim edilmiş durumdadır.

22

Türkiye'yi küresel sermayeye eklemleme süreci AKP iktidarı eliyle hızla gerçekleştirilmektedir. AKP iktidarının ülkeyi sermayeye pazarlayan, yoksulları daha da yoksullaştıran politikaları siyasal üst yapıda İslami gericileşme dalgası ile paralel yürümektedir. Sosyal devlet tahrip edilirken cemaat ağları, sadaka dernekleri ülkeyi sarmıştır. Yurttaş olmanın gereği olan sosyal haklar, yerini biat kültürüne, el pençe divan durmaya bırakmıştır.

Sevgili arkadaşlar,

Görülen o ki bugüne kadar Türkiye'yi yönetenler büyük bir bunalım, çözümsüzlük ve alacakaranlık dışında hiçbir şey yaratamamıştır. Daha çok yoksulluk, IMF'ye ve emperyalizme daha çok bağımlılık, baskı, şiddet, çeteler ve yolsuzluklar, bu düzenin ve ülkeyi yöneten siyasi iktidarların marifetleridir.

Dünyada da ülkemizde de umut ancak başka bir yaşam arayışının güçlenmesinden geçmektedir. Bugün başka bir ülke ve dünyaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Kapitalizmin geleceği yoktur, bizler insanlığın yok oluşa sürüklenmesine karşı özgürlüğün, barışın, kardeşliğin hakim olduğu yepyeni bir dünyayı bugünden yaratmanın mücadelesini şimdi daha güçlü ve kararlı yürütmeliyiz.

Türkiye, ikisi de emperyalizme bağımlı eski ve yeni kapitalist düzen temsilcilerinin iktidar kavgasına sahne olmaktadır. Oysa ülkenin geleceği emekçi sınıfların kavgasındadır. Başka bir ses de ancak emekçilerin, yoksulların, ezilenlerin vicdanı ve sesi olmayı başaranlar tarafından gerçek kılınabilecektir. Ülkemizin her şeyden önce böylesi bir sese hava ve su gibi ihtiyacı vardır. O yüzden gün ülkemizin geleceğine sahip çıkma; savaşımlara, yoksulluğa, yolsuzluğa karşı, küresel kapitalizmin taşıyıcısı, "üsttekine han hamam, alttakine din iman düzeni"nin yürütücüsü AKP'ye karşı, yüksek sesle "dur deme" zamanıdır.

Sevgili arkadaşlar,

Kapitalist Küreselleşmenin sonuçları ortadadır: 1 milyar kişinin günde 1 dolardan az kazandığı, dünya nüfusunun zengin %2'sinin dünya servetin yarısına el koyduğu bir dünyada yaşıyoruz. Kuzey ile güney arasındaki, kadın ile erkek arasındaki, varlıklarla yoksullar arasındaki fark gittikçe açılıyor.

Kapitalizmin iflasının ilan edildiği böylesine bir dönemde, tüm dünyadaki emekten ve halktan yana güçlerin "daha demokratik, daha barışçı, gelirini adaletli paylaşan" bir dünya için mücadelesinin yükseltilmesi zamanıdır diyen TMMOB'ye ve bağlı odalarına büyük görevler düşüyor. "Başka bir Türkiye'nin, başka bir dünyanın mümkün" olduğunu daha sık haykırmamız gerekiyor. Ülkemizin emekten ve halktan yana güçlerini seferber edebilmek için üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmemiz gerekiyor. TMMOB emek ve demokrasi güçleri ile birlikte omuz omuza böylesi bir hattı yürütmek zorundadır. Bizim sorumluluğumuz çok büyük. TMMOB sorumluluğunun bilincindedir. Ve bu sorumluluğun gereklerini yerine getirmek zorundadır.

Değerli katılımcılar,

Biz çalışmalarımızı, kesişme noktaları çok olan iki ana ekseninde yürütüyoruz: Birincisi: Mesleğimiz ile ilgili alanlarda, enerjiden ormana, ziraattan, kentleşmeye, sanayileşmeden, yer bilimlerine kadar tüm mühendislik alanlarında, ülke gerçeklerini tanımlamaya çalışıyoruz. Sorunları tespit ediyor, bunlara karşı aydınlık bir Türkiye için çözüm yollarını öneriyoruz. İkincisi: Mesleki denetimin vaz geçilmez ön koşulu olarak gördüğümüz bir çalışmayı, üyelerin uzmanlaşması ve belgelenmesine yönelik çalışmaları sürdürüyoruz.

İşte bu kongre ve benzerleri bu çabalarımızın gerçekleşmesine yönelik çalışmaların önemli bir kesişme noktasını oluşturuyor. Bu çalışmalarda bilim insanlarının ve uzmanların yoğun emek harcayarak oluşturduğu bilgi erişilebilir ve ulaşılabilir hale geliyor. Bilgi bu etkinliklerimizde paylaşıyor. Öte yandan meslek alanı ve sektör ile ilgili ülke gerçekleri ve sorunlar yapılan panellerde, açık oturumlarda konunun tarafları bir araya getirilerek, ortaya konuluyor.

Bu etkinliğimiz de Gıda alanında sorunların ortaya konulmasında önemli bir işlevi yerine getirecektir. Buna eminim.

Değerli katılımcılar,

Bu sempozyumda Gıda Egemenliğini konuşacağız. 1990'ların başında konuşulmaya başlanan Gıda Egemenliği kavramı gıda güvenliğini de kapsıyor, ama çok uluslu tarım ve gıda şirketlerinin üretim tarzını ve serbest ticareti reddediyor. Kısaca gıda egemenliği; çiftçilerin üretme/üretebilme hakkıdır, yeterli ve sağlıklı gıda maddelerini sağlamak için yerli insan, yerel halklar, kadınlar ve tüketici için en elverişli, uygun yaklaşımdır. Yeterli beslenmede çeşitliğin yeri kritiktir ve gıdada çeşitliliği ancak yerli çiftçi, yerel tarım ve aile çiftçiliği sağlayabilir. Çok uluslu gıda ve tarım şirketlerinin tarımı şirketleştirmeleri asla kabul edilemez.

Gıda egemenliği, halkların ekolojik mantık dahilindeki sürdürülebilir yöntemlerle, kültürel olarak uygun, sağlıklı gıda üretme ve kendi gıda, tarım sistemlerini tanımlama hakkıdır. Piyasaların veya şirketlerin talebini değil, gıdayı üretenleri, dağıtanları ve tüketenleri gıda sistemleri ve politikalarının merkezine koyar.

Gelecek nesillerin çıkarını ve içerilmesini savunur. Hâlihazırdaki şirket ticareti ve gıda rejimine direnerek onu parçalayacak bir stratejiyi ve yerel üreticilerin gıda, çiftçilik, göçerlik ve balıkçılık sistemlerini belirlemesine ilişkin yönelimleri sunar.

Gıda egemenliği, yerel, ulusal ekonomileri ve piyasaları öncelikli tutar; köylü ve aile çiftçiliğine dayalı tarıma, küçük balıkçılığa, göçerlerin yön verdiği otlatmaya, ve çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğe dayalı gıda üretimi, dağıtımı ve tüketimine olanak verir.

Gıda egemenliği tüm halklar için adil bir gelirin sağlanmasını güvence altına alan saydam bir ticareti ve tüketicilerin gıda ve beslenme üzerinde kontrol hakkı olmasını destekler. Gıda egemenliği, topraklarımızı, bölgelerimizi, sularımızı, tohumlarımızı, hayvanlarımızı, biyo-çeşitliliğimizi, kullanma ve yönetme hakkının gıdayı üreten ellerde olmasını teminat altına alır. Erkekler, kadınlar, halklar, ırksal gruplar, toplumsal sınıflar ve nesiller arasındaki eşitsizliğin ve ezme-ezilenin olmadığı yeni toplumsal ilişkileri ifade eder.

24

Değerli Katılımcılar,

Bu sempozyumda bu konunun uzmanlar, bilim insanları ve Kimya ve Ziraat Mühendisleri Odamız tarafından yeterince irdeleneceğini biliyorum.

İki odamız tarafından düzenlenen bu etkinliğimizin düzenleyicilerinin, bilgiyi bizimle paylaşacak bilim insanlarının ve uzmanların, panelde görüşlerini bizimle paylaşacak konuşmacıların ellerine, yüreklerine, beyinlerine sağlıklar diliyorum. Bilim insanlarının, uzmanların yoğun emekle hazırladıkları bildiriler, siz katılımcıların katkıları, panel konuşmaları ve bunların sonucunda hazırlanacak etkinlik sonuç bildirisinin ilgililerince ve siyasal iktidarca önemsenmesi gerektiğini ifade ediyorum. Odalarımız bu görüşlerin takipçisi olacaktır. Bu duygu ve düşüncelerimizle hepinize saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. Cemal TALUĞ
Ankara Üniversitesi Rektörü

Sayın Genel Başkanım, Sayın Genel Başkan Yardımcısı, TMMOB Başkanım, ODA Başkanlarım, değerli konuklar, hocalarım, arkadaşlarım, dostlarım, meslektaşlarım, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu anlamlı toplantıda bulunmaktan onur duyuyorum. Toplantıyı düzenleyen iki odamızın yöneticilerini kutluyorum. Gerçekten çok güzel, zengin bir program yapmışlar. Ankara Üniversitesi olarak bu programda yer almaktan kıvanç duyuyoruz. Gökhan Başkan'ın dediği gibi Rektör olarak ilk konuşmam ama ilk konuşma dediğiniz zaman Cemal Ağabey hep gelecek demek istedi, tabi o anlamı içerir. Bir düzeltme daha yapayım, rektör olduktan sonraki ilk toplantı olduğu için ilk konuşmam. Bundan sonraki toplantılara da, eğer davet edilirim, koşa koşa geleceğimi arkadaşlar bilirlir.

25

Değerli dostlar, 21. yüzyıla insanlık büyük bir ayıpla girdi. Çok güzel tanımlanmış: Açlık. Gerçekten 21. yüzyılın bu erken yıllarına baktığımızda ne yazık ki bu ayıbın giderilmesi için umutlarımız yeşermiyor. Hangi dünyada yaşıyoruz? Ünlü gıda zirvelerinde ortaya konulan, "2015 yılında 800 küsur milyon aç sayısını yarıya düşürme" gibi mütevazı hedefler bile artık unutuldu. 2008'de baktığımızda TMMOB Başkanının dediği gibi kapitalist yenedünya düzeni, neoliberal düzen, vazgeçilmez olduğu söylenen düzen, sömürüyü, açlığı ve yoksulluğu derinleştiriyor.

2008 yılında, insanlık tarihinde ilk defa kentlerde yaşayan insanların sayısı kırdı yaşayan insanların sayısını aşıyor.

Tarımsal üretimi artırmak için çok şey yaptık. Gerçekten yeşil devrimden başlayıp, endüstriyel tarım ve her türlü büyük makineler ile üretimde çok artış sağlandı. uzun dönemdir üretim artışının nüfus artışını geçtiğini görüyoruz ancak yine de açlık yenilmedi. Bu da bize çok açık olarak gösterdi ki, açlık sorunu üretim sorunu değil, yoksulluk sorunudur. Dağıtım düzenindeki adil olmayan ticaret sorunudur. İşin kara mizah yönleri de vardır. Bu açlar kimlerdir diye baktığımızda, kırsal alanda yaşayanlar içinde daha çok aç görüyoruz ve ne yazık ki tarımın en büyük emekçileri, kadınlar arasında açların ve yoksulların daha fazla olduğunu saptıyoruz...

Tarımı geliştirmek için çok şey yaptık ama birçok yanlış da yaptık. Bedeli de çok oldu bunun. Topraklarımızı kirllettik, bozuluma uğrattık, suları kirllettik, yer altı suyunu iyice kaybettik, biyolojik çeşitliliğimizi yitirdik, hep bunları

üretim artışı için yaptık ama sonuçta açlığı yok edemedik. Yaşadığımız bu düzende yoksulluğu yok etmeden, açlığı yok edemeyeceğimizi de görüyoruz. Çünkü üretim artışını sağladığımız dönem aynı zamanda dünyada zengin ve yoksul arasındaki uçurumun da arttığı dönem oldu.

Bugün bütün bu olumsuzluklar yanında iki yeni olgunun da dünyadaki açlık sorunu ile yakından ilişkili olarak önümüzde engel teşkil ettiğini görüyoruz. Bunlardan bir tanesi küresel ısınmadır. Küresel ısınma özellikle yoksulların daha çok bulunduğu kuru tarım alanlarında tarımı büyük ölçüde tehdit ediyor, gerçekten küresel ısınmaya karşı son derece ciddi önlemler almamız gerekiyor.

Yine burada ifade edildi, ikinci olgu ise bu biyoyakıt patlamasıdır. İnsanoğlu vazgeçilmez ve ertelenmez birincil sorunu olan gıdayı çözmeden tarım topraklarını enerji sorunuyla ilgili kullanmak lüksüne sahip değildir diye düşünüyorum.

Gıda egemenliği kavramı dünyada son derece doğru bir kavram. Aslında gelişmiş ülkeler, batı ülkeleri, gıdanın ve tarımın değerini bizden çok daha iyi biliyorlar. Stratejilerini kuruyorlar, tarımlarını koruyorlar ve bu egemenlik kavgasında büyük payı alıyorlar. Gerçekten bu öyle bir süreç ki, bakınız biz ürünlerimizi satmak istediğimiz zaman bile güvenli olması lazım diyorlar. Şu sertifikayı, bu sertifikayı isteriz, laboratuvar kurun... Haydi o zaman biz onlara para veriyoruz, ürünü satmak için. Para veriyoruz, uzman istiyoruz, cihaz alıyoruz, kimyasal alıyoruz arkadaşlar. Bunun için Türkiye tarım ve gıda anlamında her yönlü kapasitesini geliştirmek zorundadır. Türkiye tarıma yatırım yapmak zorundadır.

Yaşam kaynağı olan topraklarımıza bakalım, 40 yıl içinde, erozyon kontrol alanlarımızın tarım alanları içindeki oranı nedir, yüzde 1 midir, 2 midir? Toprak ıslahı yaptığımız alanların toplam tarım alanı içindeki oranları yüzde 1'lerde, 2'lerdedir. Toplulaştırma alanlarımız son derece düşüktür. Suyu yaptığımız yatırım son derece yetersizdir. En kısa zamanda kuru tarım alanlarında çiftçiyi suyla buluşturmak zorundayız. Hala bunu yapamıyoruz. Tarıma yatırım yapmamız gerekiyor. Tarımı gündemin başına almamız gerekiyor. Ama bunu da doğru ve bağımsız politikalarla yapmalıyız.

Şimdi arkadaşlarım konuya insanlık açısından baktığımızda, bugün gördüğümüz insanlığın ayıbı sorunudur. Bunu aşmalıyız. Ülkemiz açısından baktığımızda bu ülkemizin bağımsızlığı sorundur. Bunu hiç unutmamamız lazım. Ve birey insanımız açısından baktığımızda da aslında yoksulluk ve açlık, özgür düşünce sorunudur. Yoksulluğu ve açlığı yenemediğimiz sürece özgür düşünceye erişemeyiz. Bunu da yapmamız gerekiyor.

Nazım Hikmet dünyayı çocuklara verelim derken, dünyayı önce çocuklar için güzel bir balona, sonra da has ekmeğe benzeterek verelim der, gerçekten hep has ekmekler olsun sofranızda...

Dostlar sağ olun, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cevdet SELVİ
Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Demokratik Sol Parti Genel Başkanı, değerli milletvekilleri, saygıdeğer Ankara Üniversitesi'nin Rektörü, Türkiye Mimar, Mühendis Odaları Genel Başkanı, Ziraat Mühendisleri Odası'nın Başkanı, Gıda Mühendisleri Odası'nın Başkanı, Kimya Mühendisleri Odası Başkanı ve değerli konuklar, hepinizi saygı ve sevgiyle selamlarım.

Buraya geliş nedenim, biraz yararlanmak, bir de vicdani borcum olan partim ve şahsım adına teşekkürü iletmektir. Cumhuriyet Halk Partisi yıllardır pek çok uzman bilim adamı ve özellikle Ziraat Mühendisleri Odası'nın bugünkü yönetimi ve geçmiş yöneticilerinin bilgisinden, bilincinden yararlanarak, tarım politikasını yapmış ve ortaya koymuştur. Ben onun için de çok teşekkür ediyorum.

27

Gerçekten söylenen her şey söylendi, söyleniyor. Sivil toplum örgütleri, sorumluluk içinde yetişmiş bilim adamları, meslek kuruluşları ülkenin içinde bulunduğu sorunlara yönelik çözüm önerilerini ilettiği halde, iktidarın hiç bu çalışmalara, üniversitelerimizdeki olumlu gelişmelere dönüp bakmadığını, baksa bile önerileri hayata geçirmede açıkça görüyoruz. Çünkü bu iktidarın, uluslararası finans kuruluşlarının, global sömürünün, emperyalist güçlerin ve işbirlikçilerinin talimatının dışında hiçbir şey yapma imkanının olmadığı da açıktır. Siz ne kadar olumlu, ülke ekonomisine, insan sağlığına, insan yaşamına katkıda bulunacak üretimler yaparsanız yapın, elinde yetki olmayınca, teslimiyeti temel politika olarak kabul edince bu kadar emek boşa gidiyor, insanlar perişan oluyor.

Haziran ayında Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, ILO'nun konferansına gittim. Her yıl 1 ay çalışma yapılır. Aşağı yukarı 156 ülke temsilcisi vardı. Bunların büyük bir bölümü tehlikeli bir açlığın gelmek üzere olduğunu, buna mutlak bir çözüm bulunması gerektiğini ısrarla, yakıcı bir şekilde ortaya koydular. Pek çok sorumlu uluslararası kuruluş, 1 milyara yakın insanın açlık içinde olduğunu, açlık nedeniyle de yetersiz beslenmeden sağlıklarının bozulduğunu belirtiyor.

Hepimizin bildiği gibi bir globalleşme, yeni dünya düzeni meselesi çıktı, bütün dünyayı kasıp kavurdu. İşbirlikçileri ve ortakları sayesinde, Türkiye'nin de bunun etkisinde kalmaması mümkün değildi, Kapitalizmin giderek vahşi kapitalizm olacağını, liberal anlayışın ne gibi sakıncalar yarattığını bilenler,

bunu açıkladıkları zaman dışlandı, horlandı, pek çok haksız lakaplar takındı, dinazor denildi... Türkiye'deki insanları bu kasırgadan korumak için tedbir almaya, daha dikkatli olmaya çağırılar adeta ihanet eden insanlar haline getirildi. İşte Türkiye, 1929-1930 tehlikesinden daha ağır bir bunalıma sürüklendi. Burada en önemlisi, bu korkunç gelişmelerde, Türkiye'nin kadersiz veya zamansız bir hükümete sahip olmasıydı.

"Dünya globalleşiyor, dışında kalamazsınız, global gelişmeler bizi de herkes gibi mutlu edecek" denildi... Türkiye'nin gerçeklerine uygun, sanayisi, ziraatı ve sosyal yaşamındaki gelişmelere dönüp bakılmadı. Çünkü IMF'ye, Dünya Bankası'na, her alanda dışa, emperyalist odaklara kayıtsız, şartsız boyun eğilmişti. Olayı kavrayanlar küçümsendi. İşte bu talihsizlikti, pek çok kuruluşun bu konuda ciddi çalışmaları olmasına karşın, dönüp bunlara bakılmadı ve Türkiye bu hale geldi. Özelleştirme ile altın yumurtlayan tavuklar peşkeş çekildi...

Özellikle Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı'nın burada anlattıklarını tekrarlamak istemiyorum. Ama bu kadar emek varsa, Türkiye'nin gerçekleri ortadaysa ve bunu toplum yararına, ülke yararına sunmak için erk sahibi olmak lazım. Emeklerin boşa gitmemesi için, bu ülkenin hak ettiği noktaya gelebilmesi için iktidar olmak lazım. Bu olmadığı sürece sesinizi keserler. Emperyalist güçler ve bu düzenden nemalananlar hayat hakkı tanımazlar. İçinden içi boşaltılmış üç cümleyle geçer, geriye döner siz hiçbir şey anlatmadınız, ne yapacaksınız derler ve siz orada kısır döngü içinde birbirinizle kavga etmeye zorlanırsınız. Geçmişte de, emeğiyle geçinen, namusluca çalışıp, insan gibi yaşamak isteyenler, her zaman değişik biçimlerde birbirlerine vurdurulmuş, birbirinden uzaklaştırılıp kavga ettirilmiş ve sömürü bu şekilde gitmiştir. Tüm bunlardan nemalananlar, savaş zenginleri gibi böylesi olumsuzluklarda zengin olurken, insanlar açlıktan ölür hale gelmiştir.

Yaşanan bütün olumsuzluklar ortadayken, sömürüye global açıdan bakmak, yaşanan olayları iyi değerlendirerek, ayrıntıda boğulmadan bir araya gelmek ve bu ülkenin hak etmediği bu yaşamı, güvensizliği, toplumsal bunalımı, ekonomik çöküntüyü ortadan kaldırmak mecburiyeti vardır. Eksikler giderilebilir. Bir ülke talimatla yönetilmeye kalkılırsa işte geleceği nokta budur. Türkiye'de sorunların çok yoğun olduğu bilinmektedir. Bunlar çözülemeyecek sorunlar değildir. Eğer ülkemizin özelliklerine beyin gücümüze, kol gücümüze, yıllarca yaşanan deneyim ve birikime bakılırsa bu potansiyel vardır; iyi yönetildiği takdirde kısa süre içinde bunları aşma imkanına sahiptir. Ama o oyunlardan kurtulmak için bir araya gelip ülkeye hep beraber sahip çıkmak zorunluluğu vardır.

Cumhuriyet Halk Partisi bu bilinçtedir. Eksikliğine ve güçlülere rağmen ülke yararına olan her konuda mutlak istifade ederek, ülkedeki bu olumsuzluğu önleme mücadelesini sürdürmektedir, sürdürecektir. Aksi halde hiçbir olumlu gelişmeye şahit olmak mümkün olmayacaktır.

İşçilerimiz, çiftçilerimiz büyük bir fedakarlık gösterir, sabırla beklerler. Asgari ücret düzeyinde para aldığı zaman çok iyi, bu da bizi idare eder, ancak toplum yararlanacak, gelecek aydınlık olacak diye beklerler. Aradan vakit geçer, süre uzatılır. ILO'nun son raporuna göre dünyada en uzun süre ça-

lıştırılan işçiler zaten çiftçilerdir. Ailece gece gündüz uğraşırlar. Efendim bu işsizlikte, ekonomik sıkıntıda biz ürettik, iyi kötü idare ediyoruz, şu işi bulduk, ileride iyi olacak umuduyla devam ederler. Ancak sosyal hakları gider, demokratik hakları kalmaz, kişisel onurları ile oynamaya başlanır. Hala daha ilerisi için iyi olacak umudu ve düşüncesi sırınga edildiği ve örgütsüz bırakılıp kendi başına terk edildiği için umutla bekler. Ama Türkiye’de şunu acıyla görürüz ki, her şeyinizi verseniz dahi “Benden alacak bir şeyi yok, bir lokma, bir hırkayla ben idare ediyorum” deseniz bile sağlığını alırlar. Onurunuz gittikten sonra canınıza gelir. Şu 6 yılda yüzlerce insanımız önlenabilir kazalar dikkate alınmadığı için, ruhsatsız, bilinmeyen, teknolojisi olmayan, güvenlik önlemleri alınmayan maden ocaklarında ölmektedir.

Ama bütün olumsuzluklar bizi, insanlarımızı elbette umutsuzluğa, karamsarlığa sevk etmeyecektir, çünkü bizim, çocuklarımızın gideceği başka ülke yoktur. İnsanların yüzünün güldüğü, kardeş olduğu, güvenlik, özgürlük içinde, uygarca yaşayacağımız bir toplum için ayrıntıda boğulmadan birbirimize sahip olarak mümkün olan sonucu alabileceğimize inanarak, kavgamızı, mücadelemizi sürdüreceğiz.

Ben daha fazla vaktinizi almak istemiyorum, biliyorum çok yararlı şeyler söylenecek, istifade edeceğiz, hepinize bu duygular içinde sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Zeki SEZER
Demokratik Sol Parti Genel Başkanı

Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve Demokratik Sol Parti'nin değerli Genel Başkan Yardımcıları, saygıdeğer Rektörümüz, Hocamız, TMMOB'un sayın Genel Başkanı, Ziraat Mühendisleri Odası'nın sayın Genel Başkanı ve yöneticileri, mensubu olmaktan gurur duyduğum Kimya Mühendisleri Odası'nın sayın Başkan ve yöneticileri, değerli akademisyenler, değerli katılımcılar hepinize sevgi ve saygılarımı sunarak sözlerime başlamak istiyorum. Her ne kadar biz siyasetçiler çok uzatmamaya çalışacağız diye sözlerimize başlarsak da, biline ki kısa tutamıyoruz. Artık klasik siyasetçi olmaya başladığımızın herhalde bir göstergesi bu diye düşünüyorum, bir özeleştiri olarak.

Çok önemli bir konu, Dünya Gıda Günü'nde Gıda Egemenliği ve 21. Yüzyılın Ayıbı Açlık. Değerli dostlar, keşke kimi insanlar açlıktan, kimi insanlar da çok yemekten ölmese... Öyle bir sistem, öyle bir üretim ve dağıtım sistemi kurulabilse. 'Keşke' demek yetmez. Bunu gerçekleştirmek için, hem ülke bazında, hem dünya ölçeğinde yapılması gerekenler var. Tabi bu sempozyumda değerli bilim adamları bu konuları da mutlaka tartışacak, ben hadimi teknik anlamda aşmamaya özen göstermek istiyorum.

Değerli konuklar, tarımın, bazılarının söylediği gibi önemi azalmıyor. "Tarımla, çiftçilikle, tarımsal üretimle zenginleşilmez, başka şeyler yapalım" diyenler var ya, biraz önce sayın Gökhan GÜNAYDIN'ın rakamlarıyla belirttiği yapıya, duruma sürüklenmiş oluyor Türkiye'yi. 3.5 milyar dolar tarım ürünü ithalat-ihracatından kaynaklı açığımız var. Yani daha çok ithalat yapıyoruz. Dünyanın en önemli tarım ülkelerinden birisi olan, en verimli topraklara, en güzel güneşe sahip olan ülkemizde bu böyle. 3.5 milyar dolar açığımız var. ABD çiftçisini 40-50 milyar dolar, Avrupa Birliği ülkeleri 70 milyar Euro'ya varan miktarlarla desteklerken, bizim ülkemizde üreticiye, çiftçiye 4 milyar dolarlık desteğimiz de çok görülüyor.

Biz aslında toplum olarak, ülke olarak birçok şeyi ne yazık ki ıskaladık. Gelişmiş batı ülkeleri kırsal kalkınmasını tamamladı, biz onu gerçekleştiremedik. Hala da ne yazık ki bunu gerçekleştirebilmiş değiliz. Ama sonra sanayi devrimi, sanayi gelişmesi yaşandı yine gelişmiş ülkelerde, bunu da atladık. Bilgi toplumuna ulaştı dünyanın gelişmiş ülkeleri, burada da yapmamız gereken, almamız gereken çok mesafe var. Oysa özellikle batıda tarımsal ve tarıma dayalı sanayiyle birlikte doğrudan sanayi üretiminin geliştiği dönemlerde, 1800'lerde bu topraklarda bir değerli insan, kooperatifçiliği öne ala-

rak, hem tarımda, hem tarıma dayalı sanayide ciddi adımlar atmış, atmaya çalışmış ama büyük engellerle karşılaşmıştı. Ziraat Bankası'nın da kurucusu kabul ettiğimiz Mithat Paşa'dan söz ediyorum. Tuna Valiliği döneminde Suriye'de, Irak'ta görev yaptığı dönemde o bölgelerde tarımı geliştirmek, üretimi artırmak için kooperatifleşmeden de yararlanarak, ciddi çalışmalar yapmış. Aydın Valiliği döneminde İzmir-Aydın demiryolunu hayata geçirerek, üretimin bir başka aşamasına Türkiye'yi taşımaya çalışmıştı. Ama biz o düşünen, üreten insanı, sudan bahanelerle Yıldız Sarayı'nda yargılayıp, Arabistan Yarımadası'nda, Taif'te boğdurduk değerli konuklar. Böyle olunca da her alanda, üretimde geride kalmış olduk. Bunu gerçekten Türkiye için büyük bir kayıp olarak değerlendirmek lazım.

Ama tarımın önemi azalmıyor, artıyor. Dünya nüfusu 6 milyara ulaştı. Bu 6 milyar nüfusun 860 milyonu mutlak açlık sınırında. Ülkemizde 1 milyon insan açlık sınırında, 20 milyon insan yoksulluk sınırı altında. Bu insanların yeterli beslenebilmesi, tabi ki sosyal kültürel, sanatsal, sağlıkla ilgili katkıları da alabilmesi lazım. Ama sayın GÜNAYDIN gösterdi, üretimde aşağıya gidiyoruz. Oysaki nüfusumuz artıyor. Bu durumda tarım ürünlerinde çok daha fazla üretimin olması gerekiyor.

32

Son dönemlerde tarım ve gıda, ana siyasal araçlar haline getirildi. Bu gerçekten çok tehlikeli. Aynı zamanda hiç de ahlaki olmayan bir durum. Güvenli gıdaya ulaşmak herkesin hakkı. Ama ülkemizde de dünyada da sosyal adaletsizlik diz boyu. Bu sosyal adaletsizlikle, gelir dengesizliğiyle, gelir eksikliğiyle, bir de üretim eksikliğiyle o gıdaya, güvenli gıdaya ulaşabilmek ne yazık ki belli kesimler için neredeyse imkansız hale geliyor. Bu son derece tehlikeli bir durum

Türkiye'de yoksulluk sınırı 1.200 YTL olarak değerlendiriliyor. Dediğimiz gibi 20 milyon insan bunun altında bir gelire sahipse, bu ülkede gerçekten beslenmede de, üretimde de, sosyal adalette de bir sorun var demektir. Biz sol bir parti olarak, sosyal adaletten, çalışanlardan, dar gelirlilerden, yoksullardan, çiftçilerden yanayız. Artık çağımızda sosyal adaleti zenginlikte gerçekleştirmek gerektiğinin farkına varmak gerekiyor. Sol politikaları hayata geçirme iddiasında olanlar, zenginleşmeyi, üretimi, yatırımı da öne alan bir çalışmayı sosyal adaletle birlikte hayata geçirmenin yolunu bulmalı, projelerini hayata geçirmelidirler. Bu son derece önemlidir.

Sağlıklı ve güvenli gıdaya ulaşma hakkı son derece önemli. Ama güvenli bir çevre vazgeçilmez. Çevreye azami duyarlılık gösterilmelidir. Tabi ki hocamız da sözünü etti, Türkiye ve dünya ölçeğinde küresel ısınmanın yarattığı olumsuzlukları da yenecek adımları atmak son derece önemli. Suyumuzu doğru kullanamıyoruz. Ergene Nehri bir kimyasal nehre dönüştü. Yer altı sularımız bilinçsiz kullanılıyor. Bu konuda yapılacaklar var. Biz bunu bir önemli çalışmayla kitap haline getirdik, isteyen herkese gönderme imkânımız var. Tabi ki burada çok büyük uzmanlar var, haddimizi aşmak değil ama siyasal parti olarak konuya nasıl baktığımızı anlatmak açısından ve katkıları alabilmek açısından bunu söylüyorum.

Yeterli ve nitelikli gıdaya ulaşmak son derece önemli. Hammaddeden başlayıp, tüketiciye kadar bütün aşamalarda kontrol ve denetimin önemli olduğunu herhalde söylemeye gerek yok. Ama bunu şunun için söylüyorum, kontrol ve denetimi bilimsel olarak gerçekleştirmek zorundayız. Bunun için gerekli laboratuarlardan, diğer kurum ve kuruluşlara kadar gerekli organizasyonu ve yatırımı yapmalıyız. Ama yerel yönetimlerin de bu denetimin bir yerinde görevi var. Tam da bu noktada yozlaşmış olmasından şikayet ettiğimiz siyasetin bilimle buluşması son derece önemli. Önümüzde bir yerel seçim var, bu yerel seçimlerde belediye başkanlıklarıyla birlikte belediye meclis üyelikleri, il genel meclisi üyelikleri de son derece önemli, bilimle siyaseti buluşturacak. Bugünün konusu gıda güvenliği, gıda hakkı. Bu işin uzmanlarının yerel yönetimlerde yer alması, o güvenliğin sağlanması açısından gereklidir. Onun için nitelikli, üreten bilim insanları olarak siyaseti sadece siyasetçilere bırakmamanızı diliyorum ki, var olan sorunları hep beraber aşabilelim

Bunu söylediğimde bize derler ki, “Kardeşim siz koltuklarınıza yapışıyorsunuz.” Olabilir, siyasette ne yazık ki böyle bir defomuz var bizim, bunu hep birlikte aşabilmek için kim hangi siyasal akımı kendisine yakın görüyorsa, orada yer alması, var olan tıkanıklıkların aşılması için de son derece önemli.

Ekonomik krize kısaca değinerek sözlerime son vermek istiyorum. Türkiye, dünyadaki bu global ekonomik krize hazırlıksız yakalandı. Hükümet çevreleri bunun tam tersini söylüyor, “İyi ki bu hükümet var bu kriz döneminde, yoksa çok kötü olurdu” diyor. Oysa 6 yıldır tarım üreticisi perişan, çalışan sıkıntıda. Ekonominin altyapısı git gide bozuluyor, ama hala bizim bedelini ödemek pahasına gerçekleştirdiğimiz reformların üzerine oturmuşlar, ileriye doğru yeni bir adım atmıyorlar. Örnek mi? Bankacılık sistemi. Bilindiği gibi biz iktidar olduğumuz gün, 1999’un mayısında, kucağımızda 50 milyar dolarlık bir banka batığı bulmuştuk. O hükümetin o parlamentoda çıkarttığı ilk yasa Bankacılık Yasası’dır. Çünkü dediğim gibi bankalar hortumlanıyordu, içi boşaltılıyordu ve artık ekonomiyi ciddi şekilde olumsuz etkiliyordu. O çalışmayla bankacılık sistemi yeniden yapılandırıldı. Bankacılık, sistemli bir yapıya kavuşturuldu. Kamu bankaları tümüyle yeniden yapılandırıldı. Şimdi satmaya çalışıyorlar, Halk Bankası’nı, Ziraat Bankası’nı...

Geçenlerde bu kriz üzerine Maliye Bakanı açıklama yapıyor: “Merak etmeyin, bize bir şey olmaz, bankacılık sistemimiz sağlam” diyor. Doğru, sağlam da... Nasıl sağlam hale geldi? Onu söylemiyor. Ayrıca o sağlamlığın üzerine yattıkları tahribatı bu Hükümet’in sözcüleri hiç dile getirmiyor. Nedir o? Son 6 yılda bankacılık sistemimizin yüzde 50’si yabancı sermayenin eline geçti. Tarla ipotekleriyle çiftçilere kredi veren yabancı bankalar, o çiftçilerimizin tarlalarını, arazilerini ele geçirme noktasına geldi. Üstelik bu yabancı bankalar, Türk insanından mevduat toplamaya devam ediyor, ama Türkiye’ye kredi kullandırtmıyor, krediyi dışarıya veriyor, yani Türk insanının birikimi, mevduatı dışarıya gidiyor.

Biz bunları geçmişte dile getirdiğimizde, Başbakan bize “Yabancı sermaye ırkçısı” diyordu. Şimdi ne diyecek bilemiyorum... Diyecek bir şey bulur da, onun doğru olmayacağı çok açık.

Yine aynı konuşmasında sayın Maliye Bakanı, “Bu krizden çıkacağız, özelleştirmeye devam edeceğiz, Milli Piyango’yu da derhal özelleştireceğiz” diyordu. 6 yıldır sata sata bitiremediler, kala kala Milli Piyango kaldı. Şimdi ben de buradan soruyorum: Milli Takımı da özelleştirecek misiniz? Sıra Milli Takıma mı geliyor. Gerçekten çok ilginç bir süreci yaşıyoruz.

Aynı zamanda ziraatçıları da son derece yakından ilgilendirdiğini düşündüğüm bir mayınlı arazi konusu var. Sanıyorum Meclis’e geliyor bugünlerde. Bu arazileri temizleyecekler, kullanım hakkını yabancılara verecekler. Olacak şey değil. Güneydoğu’da, Doğu’da insanlarımız topraksız, işsiz, aç, yoksul... O mayınlar derhal temizlenmeli ve bölge halkının da kullanımına bir düzen dahilinde açılmalıdır.

Bu sempozyumun son derece başarılı geçeceğini ve çok önemli şeyler ortaya koyacağına içtenlikle inanıyorum. Yararlanacağımız konusunda da kimse-nin şüphesi olmasın. Hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum.

KAMUOYUNA ÇAĞRI

TÜRKİYE TARIMINI ÇÖKERTMENİN BİR ARACI OLARAK TİGEM'İN ÖZELLEŞTİRİLMESİ

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI
E.Ü.Z.F Zootekni Bölümü Öğretim Üyesi

Türkiye'de özelleştirme, 1980 askeri darbesinin yeşerttiği dışa bağımlı yeni-liberal politikaların bir aracı olarak devletin küçültülmesi amacıyla devreye sokuldu. Bununla, devletin başlıca üç müdahale alanından çekilmesi istendi. Bu alanların başlıcaları şunlardı;

- Devletin piyasa malları üretimi,
- Devletin piyasayı düzenlemede kural koyucu işlevi,
- Devletin sosyal devletle ilgili kamu hizmetleri.

Böylelikle, devletin bu alanlardan çekilmesi doğrultusunda önemli adımlar atıldı. Ve tekelci sermayeye yeni kar alanları açıldı. Devlet, sosyal niteliğinden uzaklaştırılarak, devlet-yurttaş ilişkisi yerine tüketici ilişkisi oluşmaya başladı ve yurttaşın devletle bağı, en alt düzeye indirilmeye çalışıldı.

Bu uygulamalar ile Türkiye ve diğere çevre ülkelerinde ulus devletlerin özellikle ekonomideki payları azaltıldı. Dünya, tekelci sermayenin açık bir pazarı durumuna dönüştürüldü. Batının ekonomik krizi bir süre geçici olarak aşıldı. Ancak kapitalizmin özünde taşıdığı çelişkiler, bugünlerde yenisinden hortladı. Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere batı ülkelerinde 1980'li yıllarda yaşanan krizden daha yüksek düzeyde bir kriz yaşıyor. Liberalizmin savunucuları, planlı piyasa ekonomisinden bahsediyor. Sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde devlet son aşamada 850 milyar dolarla piyasaya müdahale etmeye çalışıyor. Avrupa Birliği Ülkelerinin çoğunda da özelleştirmeler başladı, bir başka deyişle, özel sektörün zararı kamulaştırılıyor. Ancak Türkiye bunun ayırımında değil. Özelleştirme uygulamaları devam ediyor. Kitler özel sektöre devrediliyor ya da kapatılıyor.

KİT'lerin İşlevleri

Özelleştirmenin hedefi olan KİT'ler, Türkiye'de emperyalizme karşı verilen mücadele ile kurulan Cumhuriyet döneminin ürünüdürler. Siyasal alanda kazanılan bağımsızlığın, ekonomik ve toplumsal alanda kalkınma ile korunabileceği yaklaşımının gereği olarak kurulmuşlardır.

Türkiye'de KİT'lerin başlıca işlevleri şunlar olmuştur;

- Sanayiye ülke geneline yayma,
- Ara-malı ve üretim-malı üretimindeki boşluğu ve gecikmeyi kapatma,
- İstihdam yaratma,
- Planlama ile ülkesel kaynakları üretime dönüştürme,
- Bölgesel kalkınma ile gelir dağılımında dengeyi ve sosyal adaleti sağlama,
- Kamuya yeni kaynaklar yaratma.

KİT'ler bu işlevlerini gerçekleştirerek, işgücünü de üretim sürecinde eğitmişler ve çağdaş yaşam koşullarını yurt genelinde yaygınlaştırmışlardır. Kısaca, ülkenin hem üretim gücünü artırmışlar hem de Türkiye'nin birliğini pekiştirmişlerdir.

36

KİT'lerin varlığı, yurttaşların siyasal ve ekonomik karar sürecine katılmalarını sağlama açısından da önemli olmuştur. Bu şekilde, güçlü sermaye çevrelerinin kamu üzerinde etkisi, belli oranlarda dengelenmeye çalışılmıştır.

Tarımsal KİT'ler Ne İşe Yaradı?

Tarımsal KİT'ler, öncelikle halkın üç beyaz gereksinimini; unu, şekeri ve bezi yurtiçi kaynaklarla üretmek amacıyla kuruldu. Bu amaçla girdi ürettiler, kredi dağıttılar, fiyat düzenleyici oldular, tarımsal alt yapı hizmetlerini gerçekleştirdiler. Tarımsal KİT'lerin yaptığı işler şöyle özetlenebilir;

- Tarımda verimliliği yükselterek önemli düzeyde üretim artışına neden oldular.
- Kırsal kesimin alt yapısını ve hizmetlerini sağladılar, görece zenginleştirilmesine katkıda bulundular.
- Kırsal kesimin eğitim düzeyini yükselttiler.
- Köylüyü ağaların ve yabancı güçlerin denetiminden kurtarmaya çalıştılar.
- Köylü ile devlet arasında bağı güçlendirerek, ulusal bütünlüğün pekiştirilmesinde rol oynadılar.

Tarımsal KİT'ler ile kendine yeter duruma gelen Türkiye'nin, besin güvencesi açısından da çökertilmesi gerekiyordu. Tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesi de bu bağlamda gündeme geldi. Özelleştirme için KİT'ler karadelik ilan edildi ve bunların sanayi kitlerinde olduğu gibi, zararlı duruma gelmesi için ne gerekiyorsa yapıldı.

Özelleştirilen Tarımsal Kitler

Tarımda özelleştirme kapsamına alınan KİT'ler işlevlerine göre; Girdi Üreten, Girdi Üreten+Dağıtan, Kredi Sağlayan, Fiyat Düzenleyici, Tarımsal Alt Yapı Hizmetleri Kurumları olarak sınıflandırılabilir.

Girdi Üreten Tarımsal Kitler ;

- Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü(TİGEM) ve diğer kamu çiftlikleri.

Girdi Üreten + Dağıtan Tarımsal Kitler

- Türkiye şeker fabrikaları A.Ş. (TŞFAS),
- Türkiye Gübre Sanayi A.Ş.(TÜKSAS)
- İstanbul Gübre Sanayi A.Ş.(İGSAS)
- Türkiye Ziraî Donatım Kurumu (TZDK)

Girdi üreten + dağıtan tarımsal kitlerden Türkiye şeker fabrikaları kısmen buna karşın diğerleri tamamıyla özelleştirilmiştir.

Kredi Sağlayan Tarımsal Kitler

- TC Ziraat Bankası
- Tarım Kredi Kooperatifleri

Türkiye tarımına kredi sağlayan tarımsal kitler neredeyse işlevsiz duruma getirilmiştir.

Fiyat Düzenleyici Tarımsal Kitler

- Süt Endüstrisi Kurumu(SEK)
- Et- Balık Kurumu(EBK)
- Tütün, Tütün mamülleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri AŞ(TEKEL)
- Toprak Mahsülleri Ofisi(TMO)
- Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü(ÇAYKUR)

Fiyat Düzenleyici Tarımsal Kitler'in temel işlevi, tarım ürünlerinin fiyat oluşumunda düzenleyici olmalarıydı. Bu işlevleri nedeniyle üreticiler, yerli ve yabancı büyük sermaye gruplarının ve teşkilatlanmamış kredi piyasasının egemenliğinden belli ölçülerde kurtarabiliyorlardı. Bu kurumların özelleştirilmesi, kimilerinin de kapatılması ya da işlevsiz duruma getirilmesiyle üreticiler bütünüyle sermaye gruplarının insafına bırakılmışlardır.

Tarımsal Altyapı Kurumları

- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü(KHGM)
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü(DSI)
- Karayolları Genel Müdürlüğü(KGM)
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığına Bağlı Kimi Genel Müdürlükler

Tarımsal altyapı kurumları arasında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM), Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü(DSI) kapatılmış, Tarım Ve Köyiş-leri Bakanlığına Bağlı Kimi Kurumlar da işlevsiz duruma getirilmiştir.

TİGEM'in Özelleştirilmesi

TİGEM'in Kısa Tarihçesi

TİGEM iki ana koldan oluşturulmuştur. Birinci kolunu oluşturan Haralar, ordunun ve sarayın iase gereksinmesini karşılamak ve at yetiştirmek üzere Osmanlı Devletinin ilk yıllarında kurulmuşlardır. O dönemlerde 3-4 milyon dekar arazi varlığına ulaşan Haralar Osmanlı Devleti güç kaybettikçe küçül-müşler ve arazi varlığı 450 bin dekara düşmüştür.

TİGEM'in diğer kolu, cumhuriyet'in kurduğu zirai kombinalar ile Devlet Zi-raat İşletmelerinin birleşmesiyle oluşan Devlet Üretim Çiftlikleri (DÜÇ)'ne kadar uzanır. Zirai kombinalar ordunun, gerektiğinde halkın özellikle ta-hıl ihtiyacını karşılamak üzere 1937 yılında kurulmuşlardır. Devlet Ziraat İşletmeleri ise çağdaş tarım tekniklerinin uygulanması ve tarım sanayinin geliştirilmesi konularında çiftçilere önderlik ve öğreticilik yapması amacıyla, Atatürk'ün kendisine ait çiftlikleri bağışlamasıyla kurulmuştur.

Hara ve inekhaneler ile Devlet Üretim Çiftlikleri 1984 yılında bir çatı altında toplanarak TİGEM'e dönüştürülmüştür. Bir Kamu İktisadi Kuruluşu olan TİGEM, 1994 yılında İktisadi Devlet Teşekkülü (İDT) statüsü almıştır.

38

TİGEM Cumhuriyetin kurulmasından sonra, özellikle küçük ve orta ölçekli tarım işletmelerine çağdaş tarım uygulamalarını göstermiş, onların tohum-luk, damızlık hayvan, fide-fidan gibi girdilerini sağlamıştır.

TİGEM'e ait işletmelerin bir kesimi yakın geçmişte özelleştirilmiştir. Gün-ümüze değin, Acıpayam, Çiçekdağı, Gelemen, İnanlı, Gökçeada, Ardahan, Hafık, Boztepe ve Kazova Tarım İşletmeleri gibi işletmeler ya özel sektöre kiralandılar, ya da kapatıldılar.

Son kalanların da özelleştirileceği, geçtiğimiz günlerde önce Başbakanlık Özelleştirme İdaresi tarafından, daha sonra TBMM Tarım Orman ve Köyiş-le-ri Komisyonu Başkanlığı'nca bildirilmiştir. Yapılan açıklamalarda daha önce kiralan TİGEM'e ait işletmelerde özel şirketlerin taahhütlerini yerine ge-tirmeleriyle ilgili kimi eksikliklerin olduğu da belirtilmiştir. Bununla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti'nce, TMMOB'nin 2008-2009 yasama yılında TİGEM arazilerinin özel sektöre kiralama yoluyla kullandırılması ko-nusunda bir yasal düzenleme hazırlandığı açıklanmıştır.

TİGEM'ler Neden Zarar Ettirildi?

TİGEM'e ait işletmelerin özelleştirmesi gerekçelerinin başında, bu işletme-lerin zararda olmaları gösterilmektedir. Oysa bu işletmeler bilerek zarar et-tirilmişlerdir.

TİGEM'ler, 1980'li yıllardan başlayarak Türkiye'nin tam denetimli olarak "batı'nın güdümüne" sokulmak istenmesinin bir aracı olarak iflas ettirilmiş-lerdir. Batı'nın güdümüne sokmak için Türkiye tarımının çökertilmesi, böy-lelikle temel besinler bakımından dışsatımcı ya da kendine yeter ülke konu-

mundan uzaklaştırılması gerekiyordu. Çünkü Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin elinde biriken bitkisel ve hayvansal ürün stoklarının eritilmesi, tarımsal girdilerine pazar bulunması gerekmektedir. Bu bağlamda, ülkemizde öncelikle tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesi ya da kapatılması sağlanmıştır.

TİGEM'ler Nasıl Zarar Ettirildi?

Stratejik tarımsal kitlerden biri olan TİGEM'lerin zarar ettirilmesi için şunlar yapıldı;

- TİGEM işletmelerine Hazine'den kaynak aktarılmadığı gibi, her yıl ürettikleri katma değerden gelişme yatırımları için gerekli temel ödenekleri ayırmalarına izin verilmedi; bu yüzden işletmelerin özel bankalara yüksek faizle borçlanması zorunlu duruma getirildi.
- TİGEM'lerde ekonomik ömürlerini tamamlayan iş makinelerinin yerine yenileri alınmadı.
- Altyapı yatırımları ihmal edildi.
- TİGEM'lerde çalışan mühendis ve yöneticilerin iş görme ve üretme istek ve coşkuları geriletildi. Teknik elemanlar, masada oturan; tarlaya, bahçeye ve ahıra gitmek istemeyen personel durumuna getirildiler. Kimileri ise işletmeleri zarar ettirmek için neredeyse yarıştılar ya da görevlendirildiler.

39

TİGEM'lerin tümünün özelleştirilmesine karşı çıkılmalıdır.

Çünkü TİGEM'ler;

- Türkiye sertifikalı tahıl tohumluğunun %80'ini, yem bitkileri tohumluğunun %75'ini üretmektedir.
- Türkiye damızlık hayvan gereksiniminin %10'unu karşılamaktadır. TİGEM'ler Türkiye'nin en güvenilir damızlık kaynaklarına sahiptir. TİGEM'ler aynı zamanda dünyanın en önemli Safkan Arap Atı yetiştirme merkezlerindendir.
- Tarımsal Eğitim etkinlikleriyle, hizmet içi eğitim programları düzenleyen, aynı zamanda Ziraat, Veteriner ve başka fakültelerin öğrencilerine staj olanağı sunan başlıca kuruluşlardır. Öte yandan, kırsal kesim yoksul ve işsizlerine yönelik olarak sertifikalı eğitim programları da sunmaktadır.
- Yayım etkinlikleriyle tarıma bilgi aktarmaktadırlar.
- Ziraat ve Veteriner Fakültelerinde ve öteki eğitim-öğretim ve araştırma kurumlarında görevli araştırmacılara materyal ve olanak sağlamaktadırlar. Çiftliklerde yapılan bilimsel çalışmalar sayesinde, birçok bitki çeşidi ve hayvan tipleri üretilmiştir. Onların özelleştirilmesi, Türkiye'nin birçok Ar-Ge etkinliğine zarar vermiştir ve verecektir.

Kısaca, bir kamu hizmeti gerçekleştiren, iyi bir yönetim ile zarar etmeyecek olan TİGEM'lerin zararı, esas itibari ile çiftçiye götürülen hizmetin bedelidir ve destekleme kapsamında ele alınmalıdır. Bu nedenle TİGEM'lerin zararını bahane etmek anlamsızdır. Bu hizmetlerin özel sektöre devri ise bir yandan girdi maliyetlerinin baskısı altında yok olma noktasına getirilen, diğer yandan finansman gücü olmayan ya da çok zayıf olan küçük ve orta ölçekli üreticilerimizin de sonu olacaktır. Aslında yapılmak istenen de budur; tarımsal istihdamı azaltmak, küçük işletmeleri tasfiye etmek ve endüstriyel tarım aldatmacasıyla çok uluslu şirketlerin pazar alanını genişletmek.

Sonuç olarak TİGEM'ler tarımın tohumluk ve damızlık gereksinimini karşılayan en önemli kuruluşlardır. Bunların tümüyle özelleştirilmesi, çiftçimizi yabancı şirketlere ve onlarla çıkar birliği içinde olanların insafına bırakmak demektir.

Tarımsal Kit'lerin Özelleştirilmesi İle Neler Oldu?

Tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesi ile ortaya çıkan sonuçları aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz;

1. Kırsal kesim yoksullaştırılarak devlet-halk bütünleşmesi parçalanma sürecine sokuldu. Tarımsal Kit'ler ile kırsal kesime sağlanan hizmetlerin yerli ve yabancı sermayeye aktarılmasıyla, örgütlenmemiş üreticilerin devlet ile bağı zayıflama sürecine girmiştir. Bu durumda çözüm için, cemaat-tarikat ya da etnik kimlikler giderek devreye girmekte, ulus ve sınıf kimliği ikinci plana düşmektedir.

2. Kente göç etmek zorunda bırakılan köylüler, daha ucuz işgücünü oluşturmaktadırlar. Örgütlenme eksikliği nedeniyle öncelikle küçük ve orta ölçekli işletmeler ürünlerini yeterince değer fiyata satamamıştır, bunlar çözülerek kente göç etmeye başlamışlardır. Bu durum, şehirlerde daha ucuz iş gücünün kaynağını oluşturmakta ve temel tüketim mallarının üretim maliyetini düşürmektedir. Dış satım ürünlerinin bu şekilde daha ucuz pazarlanması, aslında Batı'ya kaynak aktarımının (emeğin ucuza getirilmesi ile) bir aracı olmuştur.

3. Tarımsal üretimin uygulanan politikalar sonucu azalması, emperyalist Batı'nın tarımsal ürün fazlalık ve stoklarının eritilmesine yaramıştır. Tarımda özelleştirme sonucu, Türkiye'nin temel tarımsal üretiminde önemli gerilemelere neden olmuştur. Bu durumda tarım ürünleri dışsatımcısı olan Türkiye dışatımcı bir ülke durumuna gelmiştir. 2005 yılında Türkiye'nin tarım ürünleri dışsalımı 4.5 milyar doları geçmiştir. Dolayısıyla Uluslararası Para Fonu (UPF) ve Dünya Bankası (DB) aracılığıyla AB ve ABD güdümündeki politikalar, emperyalist Batı'nın tarımsal ürün fazlalık ve stoklarının erimesine hizmet etmiştir.

4. Tarımsal endüstri alanında tekeller küresel firmaların payı artmıştır. Özelleştirmeyle Tarımsal Kit'lerin devreden çıkması sonucu, tohum, damızlık, ilaç ve gübre gibi girdilerde, tekeller küresel firmaların payı artmıştır. Fiyat belirleme giderek bunların denetimine girmiş, aynı zamanda tarım topraklarının ve suyun kirlenmesi de kimi bölgelerde artmıştır.

5. Tarım arazileri ucuza kapatılmaya ve tekелci küresel firmaların güdümünde dışsatıma dönük organik tarım çiftlikleri kurulmaya başlanmıştır. Köy yasası değiştirilerek tarım arazileri yabancılar tarafından ucuza kapatılmaya ve bu arazilerde organik tarım çiftlikleri kurulmaya başlanmıştır. Çiftliklerde sağlıklı ürün üreterek stratejik üstünlük kurmakta, aynı zamanda üretimi yönlendirmektedirler. Türkiye’de organik tarım, tekелci küresel firmaların denetimine girmiş bulunmaktadır.

6. Tarımsal üretim politikaları tekелci küresel firmaların denetimine girmiştir. Özelleştirme ile Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın elinde kamu yararı için kullanacakları herhangi bir örgüt kalmamak üzeredir. Bu durumda Bakanlık örgütü işlevsiz duruma gelmiştir. Kırsal kemsin örgütlenmesi de yetersiz olduğundan tarımsal üretim politikaları ve uygulaması tekелci küresel firmaların denetimine girmiştir.

7. Türkiye’nin tarımsal araştırmacı gücü, Batı’nın denetimine girmek üzeredir. Tarım Bakanlığı’nın işlevsiz duruma getirilmesi, kırsal kesimin örgütlenmesinin yetersiz oluşu AR-GE kaynaklarının yetersiz ve eşgüdümün olmayışı gibi nedenlerle, ancak bunların ötesinde ulusal bilincin köreltilmesi sonucu, Türkiye’nin tarımsal araştırmacı gücü de Batı’nın denetimine girmek üzeredir. Bu durum, bilimsel alt yükleniciliği (taşeronluk) kabullenmek anlamındadır. Ancak kimileri bunun ayırımında değildir, kimileri de bu alt yükleniciliği kişisel çıkarları için onaylar durumundadır.

Sonuç

Tarımda özelleştirme, diğer özelleştirmeler gibi Türkiye’nin ulusal bütünlüğüne ve dirliğine yapılan bir saldırdır. Bu saldırıya karşı çıkmak elbette olanaklıdır. Temel seçenek, bağımsızlığa yönelerek kapitalist merkezlerin, daha açık deyişle emperyalistlerin onayını almadan, kendi gücüne dayanan bu kalkınma eylemini yeniden gerçekleştirmektir. Çözümün kendimizden geçtiğine inandığımız ve örgütlendiğimiz ölçüsünde buna olanak vardır. Önümüzdeki en canlı örnek ise, Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde gerçekleştirdiğimiz Cumhuriyettir.

Cumhuriyetçi eylemin iki önemli dayanağı yeniden oluşturulmalıdır. Bunlardan birincisi, ulusal politikaların üretilmesidir. Ulusal politikalar, bütün ulusal sınıf ve katmanların birlikte oluşturacağı oydaşma (konsensüs) ile sağlanabilecektir. İkincisi ise oluşturulacak bu politikaların yaşama geçirilmesidir. Bu da ancak planlı ve devletçilik yanı ağır basan karma ekonomik model ile gerçekleşebilir. Tarım kesiminde de üreticilerin örgütlenmesi ile yaratılacak güç, ulusal programın temel güçlerinden birisi olacaktır.

